verſa vivendi ratio obſervatur, ut probatur in clem. 1. *de elect.* & in clem. *eos de reg. per jur.* Gem. *conſ.* 41 *Pro clar. in prin.* ait ſpecies Religioſorum diſcerni ex diverſitate profeſſionis & habitûs, intelligendo verbum illud, *profeſſionis*, non pro ſubſtantialibus Regulæ, quia in illis Religiones omnes conveniunt, ut notatur in *c.* 2. *de Eccleſ. ædif.* & dictum eſt ſupra *n.* 42. ſed pro diverſitate regularis diſciplinæ, ut idemmet declarat paulò inferiùs, quam actionum diverſitatem conſiderat etiam Anchar. *conſ.* 321. *in princ.* Idque procedit ſive idem ſit inſtitutor & eadem regula, ſive non: nam cujus vitam gerimus, ejus regulæ fore cenſemur, ut dicebat Abbas
49 Antiquus relatus à Joan. Andr. in *c. Recolentes, circa princ. de ſtat Monach.* Ideòque diverſa, ſeu ſtrictior religio ad effectum tranſitûs non dicitur, conſideratâ primævâ regulâ, ſed habito reſpectu ad præſentem obſervantiam, & conſtitutiones factas ultra regulam, Lap. *Alleg.* 130. *n.* 1. *verſ. item quia*, Card. Zabar. *conſ.* 18. *Quidam frater, in princ.* & fuit opinio Innoc. communiter aprobata ſupra eodem in *c. Sanè.* Patet exemplo fratrum Capucinorum, & Minorum de Obſer-
50 vantia S. Franciſci, quorum unus eſt inſtitutor, & eadem regula, de qua in *c. exiit, qui ſeminat, de verb. ſignif. in 6. in Clem. exivi de Paradiſo*, & in extravag. Joan. XXII. *quorumdam* & extravag. *Ad Conditorem eodem titulo*, & tamen nulli dubium eſt has Religiones quo ad hoc cenſeri diverſas, adeò ut à Capucinis minimè liceat ad Obſervantes tranſire, juxta *c. licet, infra eod.* & Concilium Tridentinum *c.* 19. *in fin. ſeſſ.* 25. *de regul.*
51 Quin imò hoc procedit etiamſi utriuſque ſit unus & idem generalis, nam adhuc tamen ad effectum tranſitûs cenſentur diverſæ, ſi una ſit ſtrictior altera, ut patet in Religionibus Calceatorum & Diſcalceatorum S. Auguſtini, certum eſt enim à calceatis non dari tranſitum ad Diſcalceatos. Ergò inter has eſt ſpecifica differentia, aliàs enim ſi prorſus eſſet una & eadem Religio daretur tranſitus indiſtinctè de una ad aliam, ſicut datur de uno ad aliud Monaſterium, d. *c. Nullus*, atque hic notatur *de elect. in 6.* Dicendum eſt igitur Religiones haberi ut diverſas quotieſcumque regularis diſciplina, & ratio vivendi in eis diverſimodè obſervatur, licet ſint ſub eod. capite & regula.
52 Quibus ita conſtitutis probatur concluſio ſuperiùs propoſita ex decreto Conc. Trid. in *c.* 15 *ſeſſ.* 25. *de regul.* ubi ſtatuitur, ut in quacumque Religione ad profeſſionem non admittatur qui minori tempore, quàm per annum in probatione ſteterit, & profeſſio anteà facta ſit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicujus regulæ, vel religionis, vel ordinis obſervationem, aut ad alios quoſcumque effectus. Ponderanda enim eſt dictio illa, *quacumque*, quæ cùm ſit univerſalis, *l.* Ex *quacumque, ff. Si quis in jus voc. l. Quicumque, C. de ſer. fugit. l. Hoc articulo*, ubi plenè notatur, *ff. de hæred. inſtit. cum ſimil.* meritò includit etiam ea quæ aliàs non com-
53 prehenderentur, *c. ſolitæ, verſ. quodcumque ligaveris, de major. & obed. c.* 2. *de obſerv. jejun. c. ſi Romanorum*, 19. *diſt. l. tres fratres ff. de pactis*, & tradit Rom n. *in conſ.* 31. *Viſis his, n.* 2. eamque dictionem propterea effrænatam vocat Lucas de Pen. in *l. fin. in princ. C. de exact. trib. lib.* 10. quod eo magis procedit hoc caſu ponderata prægnantia ac geminatione verborum, quibus Conc. utitur tam in d. *cap.* 15. quàm in *c.* 22. *ejus d. ſeſſ.* Hæc enim geminatio dictionum univerſalium ejus eſt virtutis, ut omnia includat, quæ dici, vel excogitari poſſunt abſque aliqua limitatione, diſtinctione & reſtrictione, Jaſ. in *l.* 1. *col. penult. verſ. Limita prædicta omnia, ff. de legib.* quod fusè pluribus relatis comprobat Cravett. *conſ.* 294. *Verba tranſactionis, num.* 1. *& ſeqq.* adjiciens eadem verba comprehendere etiam caſus improprios, & in quacumque materia, etiam pœnali per doctrinam gloſſ. in *l.* 2. *in ver. Alias, C. de quadr. præſcriptione*, & Salicet. *in l.* 2. *C. de nox.* Itaque dum Concil. decernit neceſſariò eſſe præmittendum annum probationis ad profeſſionem emittendam in quacumque Religione, & adjectis aliis verbis univerſalibus ac repetitis perinde ac ſi ſanxiſſet id eſſe obſervandum in quacumque religione ſive illa ſit laxior, ſive ſtrictior & ſive alterius, ſive ejuſdem ordinis, in quocumque caſu tam ingredientium, quàm tranſeuntium. Quam verborum geminationem ad hunc effectum ponderat licet admodum ſuccinctè Navarr. *d. conſ.* 62. *n.* 9. *de reg,*
54 Præterea ut Religioſus unius religionis fiat Religioſus alterius, requiritur ut canonice transferatur, *c. cum ſingula*, §. *fin. de præb. in* 6. ſed canonice non transfertur abſque nova profeſſione, ut ex not. in d. *c.* Cum *ſingula* reſpondit Navarr. *conſ.* 61 incip. *Quidam Abb. in* 2. *de reg.* ergò religioſus unius religionis fieri non poteſt religioſus alterius abſque nova profeſſione; & per conſequens abſque novo anno probationis qui ad profeſſionis validitatem exigitur tam de Jure communi in Ordinibus Mendicantium, *c. non ſolùm & c. Conſtitutionem de reg. in* 6. quàm generaliter in omnibus ex Decreto Concilii *in d. c.* 15.
55 Et confirmatur, quia ſi ſic tranſiens non teneretur in ſecunda religione profiteri, ſequeretur ut pro libito ſuæ voluntatis poſſet quandocumque ad primam reverti; liber eſt enim receſſus à religione, quamdiu quis non eſt illi tacitè vel expreſſè per profeſſionem alligatus, ut hîc & *c.* 2. *ſupra eod. cap. Conſult. c. Poſtulaſti & c. Statuimus infra eodem c.* 1. *in princ. hoc tit. lib.* 6. *& c. unico de voto, eod. lib. cum ſimil.* Ideòque videmus tranſlatum ab uno ad aliud Monaſterium ejuſdem Ordinis poſſe per Abbatem quandocumque re- 56
vocari ad primum, *c. volentes* §. *In eos*, verſ. *& ſi liberè poſſint ad eadem Monaſteria revocare, de privil. in 6.* Sed conſequens eſt abſurdum, quia poſt Canonicam tranſlationem non licet ampliùs ad primam religionem reverti, niſi ſervatis his quæ de jure ad novam tranſlationem requiruntur, juxta *c. Licet infra eodem & ſupra c. Sanè*, gloſſa *in c. non eſt vobis* in verbo *Permittatis ſupra eodem*: alioquin fas eſſet Regularibus temerè convolare ab una ad aliam religionem; 57
quod tamen nec licet ab uno ad aliud Monaſterium, ut *in c. Joannes ſupra eodem*: ſequitur ergò ut ſic tranſiens teneatur iterùm profiteri & conſequenter novum annum agere, cùm ex Decreto *d. c.* 15. in nulla religione admittatur ad profeſſionem, qui minori tempore quàm per annum in probatione ſteterit.

Ad hæc annus probationis datur tam novitio quàm Reli- 58
gioni, ut alter alterius qualitates experiatur priuſquam invicem indiſſolubiliter obligentur, ut hic *& in c. Non ſolùm & c. Conſtitutionem, infra eodem lib. 6.* Dignum eſt enim ut qui ſimilem cum aliis vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam, ut *in c. recolentes infra de ſtatu Monach.* Poteſt autem facilè accidere ut Regularis aſſuetus in ſtrictiori obſervantia difficulter poſſit ſe conformare moribus fratrum laxioris religionis, ideòque perpetuis conſcientiæ ſtimulis agitatus cum eis nullâ fruatur animi tranquillitate; ſed vivat anxius & inquietus. Undè priuſquàm obligetur ſecundæ religioni & præcludatur illi regreſſus ad primam, æquum eſt ut ſpatium habeat ac tempus deliberandi quo, in ſubſidium fragilitatis humanæ fuit à Sanctis Patribus inſtitutum, ut *in hoc c. & in d. c. non ſolùm.* Et vice verſa poteſt probabiliter contingere ut Regulares ægrè ferant moreſ & acrimoniam profeſſi in ſtrictiori regula; & proindè inter tranſlatum & cæteros Regulares perpetuâ ſit morum diſcrepantia ac diſſentio animarum. Nam cohærere & conjungi non poſſunt quibus & ſtudia & vota diverſa ſunt, ut legitur *in c. in nona* 16. *q.* 7. quod conſiderant Feder. de Sen. & Petr. de Peruſ. locis initio citatis ſuprà *n.* 35. & 36. plerumque enim Monaſterium quod ſemper tranquillum fuerat, litigioſo re- 59
cepto aliquo & ſeminante diſcordias non quieſcit, ut formaliter dicebat hic Hoſt. *n.* 4. Quapropter grave eſt inexpertos Monaſteriis applicari, *c. Monaſteriis* 19. *q.* 1. undè Hoſt. *eod. n.* 4. conſulit ut in receptione & potiſſimum in profeſſione accipienda, caveat ſibi Abbas; nam mus in pera, ſerpens in gremio, ignis in ſinu malam conſueverunt retributionem exhibere hoſpitibus, *c. Etſi Judæos infrà de Judæis.* Probetur ergò diligenter priuſquàm Monaſterio alligetur, *arg. c.* 1. §. *penult. ſuprà de Cler. peregrin.* ne contingat poſteà pœnitere, ſed ſerò *arg. c.* 1. *de ſerv. non ordinan. cum ſuis concord.* ampliùs cùm ambulare debeant homines de virtute in virtutem, *c.* 1. *de tranſact. c. Legimus* 95. *diſt.* lege *Ut gradatim de muner. & honor.* & nemo mittens manum &c. *c. magnæ de voto.* Quin imò in viam Dei non progredi ſit retrogredi ſecundum B. Bern. relatum à Joanne Andrea & Petro de Ancharo *in d. c. recolentes in princ. de ſtatu Monach.* Hinc docuit experientia Regulares migrantes ad laxiorem 60
vitam plerumque fieri cæteris deteriores. Quapropter Auguſtinus ſcribens ad Clerum & populum Hipponenſem *Epiſt.* 137. ait *Quomodo difficilè ſum expertus meliores, quàm qui in Monaſteriis profecerunt: ita non ſum expertus pejores quàm qui in Monaſteriis ceciderunt*, aliàs legitur *defecerunt*: quod refertur *in c. Quantumlibet diſt.* 47. Probet ergò illos religio & quos habiles invenerit, expleto anno probationis, ad profeſſionem admittat aut è Monaſterio ejiciat ad Concil. Trident. præſcriptum, *c.* 16. verſ. *Finito, ſeſſ.* 25. *de Regul.* conſiderandum eſt etiam in religionibus ſtrictioris obſervan- 61
tiæ, etſi votum paupertatis in particulari arctiſſimè obſervetur: nihil tamen deeſſe religioſis ex iis quæ neceſſaria ſunt juxta præceptum ejuſdem Concilii *in c.* 2. *ſeſſ.* 25. *de regul.* præſertim quoad ægrotos, debiles aut ſenio confectos in quos præcipua exercentur opera Charitatis, quæ fortè non ita ſe habent in religionibus laxioribus in quibus Religioſi coguntur ipſimet ſibi neceſſaria comparare & ut ſæpè audivimus non alio prætextu ac palliamento conantur ſe, licèt perperàm à retentione peculii excuſare, niſi quod religio neceſſaria eis ad vitam non ſubminiſtret, præſertim in infirmitatibus, quod 62
eſt maximè conſiderabile cùm præcipua cauſa legitima tranſeundi ad laxiorem ſit infirmitas & debilitas complexionis, ut notant Gemin. & Franc. *in d. c. Cùm ſingula*, §. *Prohibemus, prope finem de præb. in 6.* quæ ratio valdè urget etiam ex parte Superiorum Regularium à quibus ſic tranſiens per annum probari debet, ne propter infirmam valetudinem aut virium imbecillitatem perpetuò ſit inutilis & oneroſus

Monaſterio. Undè juſtum eſt, ſive novitium ſive religionem ſpectemus, ut alterum probet priuſquàm obligetur ex quaſi contractu qui dicitur fieri inter profeſſum & Monaſterium,
63 ut hic notant Doctores & *in c. Porrectum ſupra eodem*; & propterea dum Sacra Congregatio declaravit eum qui morbi cauſâ Superiorum permiſſu exiit è Monaſterio, poſt expletum probationis annum poſſe indè ad triennium receptum ſtatim profiteri abſque nova probatione; prudenter adjecit verba illa; niſi religionis aut perſonæ conditio ſit immutata: quæ ſatis confirmant opus eſſe novo anno probationis quotieſcumque Regularis diſciplina diverſa eſt ab illa quam quis ab initio profeſſus fuit.

Hanc ſententiam generaliter in eo qui tranſit ad laxiorem religionem ſecutus eſt Navarr. *d. conſ.* 62. *de Reg.* & clariùs *conſ.* 67. *incip.* N. *olim Ordinis*, ubi movetur tum Decreto Concilii Tridentini quod generaliter loquitur; tum quia, inquit, annus probationis non ſolùm datur in favorem profeſſuri, ut experiatur id quod profeſſurus eſt; ſed etiam in favorem eorum qui profeſſionem ſuſcipere debent, ut experiantur mores ſuſcepti an conveniant ſuæ Congregationi; & ita licèt qui expertus eſt ſtrictiorem regulam ſatis videri poſſet expertus laxiorem; & ſic ex parte illius ceſſare videatur neceſſitas eum probandi: non tamen ad hoc tollitur Monaſterio neceſſitas probandi mores illius qui longè meliùs cognoſcuntur tractatu annali quàm menſtruo vel ſemeſtri vel alio minori & *conſ.* 61. *Quidam Abbas n.* 4. *de reg.* dixit non eſſe abſurdum ut antiquus & veteranus in una religione, ſi poſteà novitius in alia.

Quod videtur etiam ex antiquis tacitè ſenſiſſe Hoſtienſis in *c. licet col.* 3. *ſub. n.* 16. *verſ. Sed quid ſi Monaſterium infra eod.* ubi ait, ſi dubitatur an regularis ſit legitimè tranſlatus nec ne, ita demum ſecundum Monaſterium compellitur illum defendere, ſi à tempore tranſitûs ſit elapſus annus; aliàs eſt reſtituendus priori Monaſterio. Atque ita indiſtinctè ſenſit Hoſt. tranſeuntem ad illud Monaſterium ita demum eſſe illi incorporatum, ſi ſteterit per annum, ac propterea tacitè profeſſionem emiſerit, juxta *c.* 1. *de regul. lib.* 6. & Clem. *Eos, eodem tit.*

Nec diſſentit Feder. de Sen. *conſ.* 5. nam ipſe non putavit requiri novum annum probationis in eo, qui transfertur ut præſit, quia per aſſumptionem prælationis in ſecundo Monaſterio videtur tacitam profeſſionem emiſiſſe, ac renuntiaſſe anno probationis, quod fieri poterat de jure communi in ordinibus non Mendicantium, ut hic patet, & in *cap. Statuimus infra eodem* juncto *c. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem, eod. tit. lib.* 6. ſed aliud cenſuit in eo, qui tanquam Monachus transfertur ut ſubſit.

Ac demum hanc ſententiam videtur olim probaſſe S. Con- 64
greg. Conc. nam cùm bubitatum eſſet an profeſſus in una religione, & ad aliam tranſlatus etiam laxiorem autoritate Sedis Apoſtolicæ poſſet renuntiare anno probationis, reſpondit non poſſe, nec illam renuntiationem per ſuperiorem conceſſam intra annum recipi debere, ſed teneri eum iterùm profiteri, juxta formam traditam, *c.* 15. *ſeſſ.* 25. *de reg.*

Undè ſequitur, ut nec obſtet contraria obſervantia, quia 65
cùm hic caſus ſit comprehenſus d. *c.* 15. non valet contraria conſuetudo etiam immemorabilis, ut potè ſublata *c. ult. ejuſdem ſeſſionis.*

Expedit autem ut in dubio ita declaretur ad compeſcendam facilitatem & frequentiam tranſitûs à ſtrictiori ad largiorem religionem ejuſdem Ordinis. Quam ob cauſam olim Alex. VI. ſtatuit ut Fratres Minores de Obſervantia tranſeuntes ad 66
Conventuales ejuſdem ordinis eſſent incapaces ſucceſſionis, ut refert Rodoan. *de reb. Eccleſ. non alien. q.* 8. *n.* 38. & Rodriq. *de reg. tom.* 2. *q.* 128. *v. advertendum tamen*, facit text. *in Clemen.* 1. *d. regul. & in c.* 1. *eod. tit in extravag. communic.*

Cùm eo tempore actum eſſet de ſupraſcripto dubio in Sac. 67
Congregatione Concilii reſponſum eſt tranſeuntem de licentia Sedis Apoſtolicæ ad laxiorem religionem, etiam ejuſdem Ordinis, teneri in ſecunda religione novum annum probationis peragere. Sed quoad novam profeſſionem, ſubdubitante, Cardinali Juſtiniano, articulus non fuit deciſus, tametſi ex anno probationis, qui eſt præambulus ad profeſſionem, & fruſtratorius eſſet profeſſione non ſecuta, ſatis inferri poſſit ad obligationem iterùm profitendi.

DE REGULARIBUS

Idem Innocentius III. Aconen. Epiſcopo.

CAPUT XVII.

Sicut nobis fuit propoſitum, quidam clericus cùm ægritudine nimia laboraret, quaſi de morte ſecurus, & de recuperanda ſanitate deſperans, habitum Canonicorum regularium petiit & accepit, ſed nec ad Eccleſiam tranſivit, nec bonis ſuis uti ceſſavit, videntibus & ſcientibus Epiſcopo & Canonicis Eccleſiæ Nazaren. à quibus habitum ſuſceperat regularem, & infra. Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi regularem habitum ſe poſtulante ſuſcepit, & ad obſervationem religionis Canonicæ, ſua ſe profeſſione ligavit, ad reſumendum habitum Eccleſiaſtica eſt diſtrictione cogendus; cùm quod tanto tempore extra canonicam manſit, non in excuſationem ejus, ſed in majoris tranſgreſſionis augmentum, meritò valeat allegari.

SUMMARIUM.

1 *Profeſſionem qui fecit & habitum ſuſcepit, licèt numquam ſteterit in clauſtro ad obſervantiam Regularem compellitur.*
2 *Votum an ſolemnizetur ex ſuſceptione habitûs profeſſorum extra Monaſterium.*
3 *Profiteri quis poteſt etiam in lecto & in domo propria.*
4 *Tolerantia & patientia Superioris delictum ſubditi non excuſat.*
5 *Abbas diſpenſare non poteſt ut Monachus vivat diſſolutè.*
6 *Præſcribere non poteſt Monachus contra obedientiam Monachalem, quantumcumque temporis degat extra Monaſterium.*
7 *Profeſſio emiſſa à Novitia in mortis articulo per circumventionem Abbatiſſæ, an valeat & an dos ſit Monaſterio acquiſita & n. ſeqq. uſque in finem.*
8 *Profeſſio emiſſa per dolum & circumventionem Abbatis, an obliget profitentem; an ve illius bona ſint hæredibus reſtituenda & n. ſeqq. uſque ad n.* 22.
9 *Dolus in ſpiritualibus non vitiat contractum.*
10 *Dolus bonus dicitur, quo quis ad meliorem vitam inducitur.*
Declaratur, num. 13.
11 *Dolus malus quid ſit.*
12 *Profeſſio puellæ non eſt irrita ex eo quòd Epiſcopus illius*

voluntatem non exploraverit.
13 *Dolo allici quis non debet ad religionem ingrediendam.*
14 *Bona seducti ad Religionem cur Monasterio non acquirantur, & n. seqq.*
15 *Dolus suus nemini debet esse lucrosus.*
16 *Contractus bonæfidei dolo initus est ipso jure nullus.*
17 *Dolus dans causam contractui ita demum nocet, si sit dolus ipsius contrahentis, secùs si alterius.*
18 *Dolus an debeat esse Abbatis, & Monasterii ad hoc ut bona seducti ad Religionem sint hæredibus restituenda.*
19 *Prælatus tutori, & curatori æquiparatur.*
20 *Dolus tutoris, vel curatoris dans causam contractui nocet pupillo.*
21 *Prælatus solus in quærendis potest Ecclesiæ præjudicare.*
22 *Professio emissa in articulo mortis obligat profitentem si sit mentis compos, aliàs secùs.*
23 *Matrimonium potest contrahi etiam in mortis articulo.*
24 *Metus mortis an & quando vitiet professionem.*
25 *Quid si sit metus mortis naturalis.*
26 *Et quid si mortis accidentalis casualis.*
27 *Et quid si mortis accidentalis violentæ.*
Et quid si metus non fuerit ordinatus ad professionem extorquendam, n. 29.
28 *Metus mortis cur inficiat professionem si sit incussus ab homine, non autem si divinitùs sit illatus.*
30 *Professio in mortis articulo an censeatur emissa in fraudem substituti, seu venientium ab intestato, & n. seq. usque in finem.*
31 *Profiteri non videtur suscipiens habitum religionis in morte, nec ejus bona Monasterio deferuntur.*
32 *Renunciatio facta in articulo mortis præsumitur in fraudem expectantis.*
33 *Professio emissa à Monialibus S. Dominici in articulo mortis constitutis ante annum probationis elapsum ex indulto Pii V. prodest quoad spiritualia tantùm, non autem quoad temporalia.*
34 *Morti proximus non præsumitur immemor salutis æternæ.*
35 *Dolus non præsumitur in his quæ habent juris assistentiam.*

1 SICUT nobis. Qui professionem fecit & habitum recepit, licet nunquam steterit in claustro, sed in sæculo propriis bonis fuerit usus, ad observantiam regularem compellitur. Hoc dicit Communis divisio. Secunda ibi, *Fraternitati*, in qua primò solvit casum, secundò solvit obiaculum, ibi, *Cùm quod.*

2 Nota primò ibi, *de recuperanda sanitate desperans.* Eum, qui tam gravi morbo affligitur, ut de præsenti vita desperet, nihilominùs obligari ex professione, de quo tamen latiùs dicam infra *num.* 22. *& seqq.*

Secundò nota ibi, *Habitum Canonicorum Regularium.* Votum solemnizari per susceptionem habitûs professorum, etiam extra Monasterium pro ut *hic* notant Bufr. *in* 1. *notab.* & Anchar. *num.* 2. Oppositum tenui post Host. Collectarium, & alios in *capit. Insinuante, num.* 30. *infrà, Qui cler. vel voven.* Et ad hunc textum respondeo istum clericum non tantùm suscepisse habitum professorum, sed etiam fecisse professionem expressam, secundum Host. *hic num.* 2. *in ver. habitum*, Joan. Andr. & alios in summa hujus textûs, quod apertè probat littera, ibi, *Regularem habitum se postulante suscepit & ad observationem religionis canonicè sua se professione ligavit*; alioquin ex sola susceptione vel delatione habitûs extra claustrum professio tacita non inducitur, *cap. Ut Clerici super eod.* & ex sententia Sac. Congregat. Concilii scripsi plenùs in prædicta Decretali *Insinuante* & est ex mente gloss. *penultim. hic.*

3 Tertiò, nota ibi, *Sed nec ad Ecclesiam transivit*, Ingressum in Monasterium non esse de substantialibus Monachatûs, ideòque posse quem validè profiteri etiam in lecto & in domo propria, ut hic est casus secundum Joan. Andr. & omnes & notat Abbas *in* 2. *notab.* Sed an hoc sit verum, prælertim post Concil. Trid. & decreta Clem. VIII. scripsi latissime in d. *cap. Insinuante, à num.* 24 *usque in fin.*

4 Quartò, nota ibi, *Videntibus & scientibus.* Delictum subditi non excusari ex patientia & tolerantia Superioris. Facit textus in *cap. Cùm jam dudum, vers. Cùm multa per patientiam tolerentur, supra de præben.* quandòque tamen tolerantia hujusmodi inducit dispensationem in casibus, in
5 quibus Abbas potest dispensare, ut in esu carnium. Sed ut Monachus dissolutè vivat, Abb. dispensare non potest, ut *cap. Cùm ad Monasterium, in fin. de stat. Monach.* secundum Anchar. *hic num.* 4.

6 Ultimò, nota ex illis verbis, *quod tanto extra tempore contra Canonicam mansit*, &c. Monachum quantumcumque temporis moram traxerit extra Monasterium numquam præscribere contra obedientiam Superioris, nec se in libertatem vindicare; quia illam possidet mala fide & in talibus diuturnitas temporis culpam non minuit, sed auget, ut hic & in *cap. Quia ingredientibus, supra de testament. in cap. Quod Deo soris*, 33. *quæst.* 5. *& in cap. fin. de consuetud.* cum aliis hic allegatis in gloss. *ultim.* Undè dicit lex. Ridiculum est melorem fieri conditionem furis propter continuationem furti, ut *l. Inficiendo*, §. *Infans ff. de furt.* & servus fugitivus sui furtum facit & ideò nec habet locum usucapio, nec longi temporis præscriptio, dicit text. in *l.* 1. *Cod. de servit. fugit.*

7 Quæro, an valeat professio emissa à novitia in articulo mortis per circumventionem Abbatissæ & an dos fuerit Monasterio acquisita.

Quædam puella gravissimo morbo contagioso, nempè etico cum sputo sanguinis purulento laborans medicorum judicio desperata suasionibus Abbatis. ac Monialium Monasterii, ubi annum probationis peregerat inducta professionem emisit, postquam infra dies quindecim ex hac vita migravit. Et quia Decreto Concilii Trident. *cap.* 16. *sess.* 25. *de Regular.* statuitur ut finito tempore novitiatûs Superiores novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, aut è Monasterio ejiciant, atque alio decreto *cap.* 17. *ejusdem sess.* cavetur ut puella, quæ habitum regularem suscepit, professionem non emittat, nisi exploraverit Episcopus an seducta sit, an sciat quid agat; & si voluntas ejus pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas juxta Monasterii illius & Ordinis regulam, liberè ei profiteri liceat: dubitatum fuit an hujusmodi professio emissa ab inhabili ad religionem & ad mortem tendente, atque alieno adjutorio indigente, ut se in illo actu sustentare posset, valida esset, necne? Et quatenus esset valida, an cùm Abbatissa dolosè, ut suppositur, timens ne dicta puella decederet non professa, ad finem ut lucrum dotis Monasterio cederet, patre illius reclamante, quo dotem assignaverat, illam clam ad professionem induxit; dos hujusmodi propter dolum ad patrem superstitem reverti debeat, an verò quæsita fuerit Monasterio, S. Congreg. Concilii *die* 26. *Novembris* 1616. etsi visa fuerit sentire validam esse professionem, ut proponitur, emissam; nihilominus tam in judicio validitatis professionis, quàm restitutionis bonorum satius putavit audire eos quorum interest: itaque posteà petita est resolutio instante Procuratore Monasterii, atque audito etiam Procuratore venientium ab intestato.

Proposita quæstio duas implicat inspectiones & utramque 8
bimembrem. Prima inspectio est an eidem validitati professionis, aut dotis acquisitioni officiat dolus & circumventio Abbatissæ. Secunda est an eidem validitati, aut acquisitioni obstat, quòd professio emissa fuerit in mortis articulo.

Circa primam inspectionem solutio difficultatis quoad utrumque membrum habetur ex canone *Constituit*, 20. *quæst.* 3. qui duplicatur in *cap. Penultim.* 16. *quæst.* 7. ubi apertè statuitur, ut qui per dolum & circumventionem Abbatis professionem emisit, cogatur in religione perseverare, sed ipsius bona hæredibus reddantur & ita per illum text. firmat Innoc. in *cap. Dudum, num.* 4. *in vers. Allexerunt infra de converf. conjugat.* ait enim, quamvis non debeat quis dolo allici ad religionem ingrediendam, hoc tamen non irritat votum; sed quoad bona temporalia benè obest dolus & ideò Monasterium illa non lucratur, sed hæredibus deferuntur. Idem firmat Speculator *in titul. de statu Monachorum*, §. *fin. numer.* 71. *vers. Excipitur tamen*, Bald. *in Auth. Si qua mulier in fin. vers. Ultimo quæro, Cod. de Sacrof. Eccles.* ubi refert & probat dicta Speculatoris, Abb. in d. *cap. Cùm dilectus, n.* 12. *supra, quod. met. caus.* ubi asserit probari in dict. *cap. Constituit.* Quod si dolo quis fuerit inductus ad in trandum religionem, tenet ingressus; sed si religiosi, qui dolo illum induxerunt fecerunt hoc propter bona temporalia illius, non debent illa bona habere; & subdit illum casum esse singularem, quem etiam dicit valdè notabilem Decius in *cap. In præsentia, num.* 31. *de probat.* Idem tenent gloss. Archid. & Doctores in d. *cap. Constituit*, & sequitur Navarr. *in Comm.* 2. *de Regular. num.* 31. *& alii recent.*

Ratio hujus decisionis quoad primum membrum validitatis 9
professionis ea esse dignoscitur secundum Archid. *ibi num.* 2. & Turrecrem. *in ver. Manere cogantur*, quia qualitercumque quis fiat voluntarius, tenet conversio; undè congruè dicitur in text. *Perseverare cogantur*; quia licet allecti, tamen voluntarii intraverunt. Et quamvis dolus causam contractui dederit & Ecclesia non debeat fraudem facere in suis contractibus, *cap. Per tuas, de donat.* imò bonæfidei contractus, dolo initus sit ipso jure nullus, *cap.* 1. 15. *quæst.* 6. *l. Et eleganter, ff. de dolo*; tamen secùs est in spiritualibus, *cap. Dudum* & ibi gloss. *in ver. Spes, infra de converf. conjugat. cap. Cùm dilectus*, & ibi gloss. *fin.* & Doctores *suprà quod met. caus.* nam secundum Archid.

loc.

loc. cit. circa finem. Idcircò spiritualis contractus etiam dolo initus valet, quia hic dolus suum effectum non habet; effectus enim & finis doli est decipere, ut *l.* 1. §. *Dolum, ff. de dolo*, iste autem non decipitur, quia vice Dei hominem supra caput suum imponit, *cap. Statuimus*, 19. *quæst.* 3. Item non potest dici deceptus qui se Christo conjunxit, ut ait gloss. in dict. *cap. Constituit, in ver. Cogantur*: dolus enim, quo quis inducitur ad meliorem vitam, dicitur dolus bonus; & ideò valeat professio, quia jura non subveniunt nisi adversùs dolum malum, ut dicit Abbas in dict. *cap. Cùm dilectus, num.* 12. & Bero *in cap. In præsentia, n.* 107. *vers. Ratio diversitatis de probat.* & ante eos gloss. prælleg. *in dict. cap. Dudum* & textus in *cap. Veniens, de converf. conjugat.* Dolus autem malus est calliditas, fallacia, seu machinatio ad circumveniendum, fallendum, & decipiendum alterum adhibita, ut definitur in dict. *l.* 1. §. *Dolum, ff. de dolo.* Quo fit ut minor per dolum & circumventionem illectus & seductus ad religionem ingrediendam non restituatur in integrum, ut tenet gloss. *fin. in d. c. Cùm dilectus, supra quod met. caus.* (Quia, inquit, non videtur deceptus qui meliorem vitam elegit, vel cujus conditio melior facta est,) ut ait Turrecrem. *in d. cap. Constituit, circa finem* & sequitur Abbas *in cap. Cùm virum, num.* 6. *supra eodem* & fuit dictum gloss. in d. *cap. Dudum, in verb. Spes.*

12 Nec prædictis obstat, quòd Concilium Tridentinum in *c.* 17. *sess.* 25. *de Regular.* jubeat explorari voluntatem puellæ an sit seducta *c.* liquidem hoc tantùm innuit ut non liceat puellas seducere ad religionem ingrediendam; sed hinc non sequitur ut si fuerint seductæ, non obligentur ex professione, cùm præsertim omissio explorationis voluntatis professionem non vitiet, ut Sac. Congregatio declaravit. Undè quod su-
13 perius diximus dolum, quo quis inducitur ad religionem, esse bonum dolum notabiliter limita ut procedat tantummodò respectu ipsius ingredientis, cujus conditio melior effecta est, non autem respectu inducentis; quia fas non est deceptorie quemquam seducere, vel allicere ad religionem, si tamen fiat, hoc non irritat votum, ut declarat Innoc. præallegat. in *c. Dudum, n.* 4. *in ver. Allexerunt, de converf. conjugat.*

14 Cur autem bona puellæ, ut præfertur seductæ, vel illectæ non acquirantur Monasterio, quod est secundum membrum primæ inspectionis, similiter multiplex est ratio. Prima deducitur ex d. *c. Constituit*, 20. *quæst.* 3. videlicet ne turpis lucri sectatores, qui non in fructum animarum, sed in avaritiam, & turpè lucrum irhiantes quempiam circumveniendo totonderunt, id est ad profitendum induxerunt, ex sua circumventione, & dolo commodum consequantur. Undè
15 ex eo textu congruè Turrecrem. in extremis verbis sumit argumentum, quòd nulli suus dolus debeat esse lucrosus. Altera ratio est secundum Bero. in d. *c. In præsentia, n.* 105. *de probat.* quia oblatio bonorum, quæ ex professione consequitur, sapit naturam contractûs bonæ fidei, & non strictì juris, cùm de jure canonico omnes contractus sint bonæ fidei, ut tradit Bald. in *c.* 1. *supra de plus peti.* Contractus autem bo-
16 næ fidei vitiantur ipso jure propter dolum dantem causam contractui, ut dict. *c.* 1. 16. *q.* 6. *& d. l. Eleganter*, & hic Bart. & Doctores, *ff. de dolo.* Plenè Archid. in d. *c. Constituit*, n. 1. & 3. & hic etiam Bellam. *in princ.*

17 Tertiam denique rationem differentiæ cur valeat professio illecti ad religionem, non autem bonorum oblatio ex professione consurgens subtiliter assignat idem Bero. in præallegat. *cap. In præsentia, n.* 107. *vers. Sed tu noviter considera*: nam secundum eum dolus sive det causam, sive incidat, ita demum vitiat, si sit dolus ipsius contrahentis, secùs si sit dolus tertii, quia talis dolus etiamsi det causam, non nocet, ut est text in d. *l. Et eleganter*, §. 1. & hic notat Bart. Quando autem sit oblatio de persona & rebus, duplex sit contractus, alter cum Monasterio & conventu respectu bonorum; & hunc contractum, vitiat dolus Monasterii, tanquam dolus contrahentis, ut in d. *cap. Constituit*, 20. *qu.* 3. & per Bart. *in d. l. Et eleganter.* Alter contractus sit de persona cum Christo, & non cum homine, quia ratione voti quis obligatur Deo, ut *c. Magnæ, infra de voto, cap. Cùm ad Monasterium, de stat. Monach.* glos. *ult. in d. cap. Cum dilectus, cum simil.* Undè non mirum si talis contractus obligationis personalis ex dolo Abbatis, vel Monasterii non vitiatur, nec est ipso jure nullus, quia si vitiaretur, diceretur vitiari ex dolo tertii, hoc est Abbatis, vel Monasterii, quod non est dicendum.

18 Non obstat si dicatur. Ad hoc ut bona auferantur Monasterio, requiritur ut dolus præcesserit simul à Prælato, & majori parte conventûs, eo quod cùm receptio Monachorum spectet ad Abbatem & conventum simul, *cap. fin.* & hic glos. & Doctores *infra eod. lib.* 6. dixi *in cap. Porrectum, & c. Ad Apostolicam, suprà eodem* factum illorum bene potest nocere Monasterio, gloss. *in rub. C. Quæ sit longa consuetudo, & supra de his quæ fiunt à major. part. cap. per totum, & c.*

Cùm omnes, *de constitut.* At verò dolus sollus Abbatissæ, vel plurium Monialium non constituentium majorem partem conventûs non videtur obesse Monasterio in hac bonorum acquisitione; quia delictum &c. *cap. Delictum, de regul. jur. lib.* 6. & hanc decisionem ponit Abbas in *cap. Dudum, in glos. in verb. Aliquando, infra de converf. conjugat.* Bero. *cons.* 28. *n.* 11. *vol.* 1. Lell. Zecchius *de Republ. Eccles. in tit. de regular. n.* 14. *limit.* 1. & Tapia in Authen. *Ingressi in ver. Sua, cap.* 11. *n.* 20. C. *de Sacrof. Eccles.*

Etenim respondetur objectam decisionem posse tantùm admitti si dolus adhibeatur à persona alicujus privati religiosi, vel à minori parte conventûs, & in hoc casu loquitur Abb. in d. *c. Dudum*, ubi primò ponit regulam. Quod Monasterium privetur bonis quando induxit aliquem dolosè ad ingrediendum non propter Deum, sed propter bona temporalia ingressi, & mox limitat quando totum Monasterium fuit in culpa, secùs si particularis persona; quia delictum singulare non debet Monasterio obesse, ut in *c. Venerabilis, de except. & c. S. Episcopum*, 16. *q.* 6. Hoc inquam casu admitti potest supradicta decisio, prout eam admittit Bero. in d. *c. In præsentia*, n. 308. ubi illam tuetur ab impugnationibus Decii sentientis oblationem bonorum vitiari etiam propter dolum unius Monachi. At verò secùs dicendum est si dolus fuerit adhibitus ab ipso Abbate, vel Abbatissa; tum quia textus in d. *c. Constituit*, considerat dolum & circumventionem solius Episcopi, vel Abbatis, non autem Monasterii; tum quia Abbas & Prælatus tutori, vel curatori æquiparantur, in *c. Quia Episcopus*, & hic gloss. *Magistralis post medium*, 19
vers. Alii comparant, 5. *q.* 3. Undè sicut dolus tutoris, vel 20
curatoris dans causam contractui nocet pupillo, ita & dolus Abbatis vel Abbatissæ, ex his quæ scripsit Bart. in d. *l. Et eleganter, in fin.* 2. *col. ff. de dolo.* Tum denique quia hoc casu non versamur in bonis acquisitis, sed in acquirendis per professionem puellæ, ut præfertur, seductæ. In quærendis autem solus Prælatus potest Monasterio præjudicare glos. not. 21
in *c. Illud*, §. *Si ergò, in ver. Meliorem*, 16. *q.* 6. Innoc. *in c. Fraternitatis; de donat.* Abb. *in c. Verum, n.* 3. *vers. Nam in acquirendis*, solus Prælatus potest nocere Ecclesiæ infra de conditione apposit. latissimè Jason. in *l. Hoc legatum, ff. de leg at.* 3. Rota *diverf. part.* 3. *lib.* 2. *dec.* 109. *num.* 4. Undè hanc partem tuentur in dict. *c. In præsentia, de probat.* Felin. *n.* 9. Decius *n.* 33. Bero. *n.* 110. & Ferret. complures alios allegans *n.* 22. *&* 23. & Navarr. *comm.* 2. *n.* 31. *de regul.* quos novissimè sequitur Thom. Sanchez *in summ. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 34. *n.* 6. & nihilominùs in casu hujus puellæ intercessit dolus & circumventio non tantùm Abbatissæ; sed etiam Monialium, ut in themate, undè cessat omnis difficultas.

Circa secundam inspectionem manifestum est professionem 22
regularem fieri posse etiam in articulo mortis; & profitentem obligare, ut est textus clarus hic in his verbis: *Cùm ægritudine nimiùm laboraret, quasi de morte securus & de recuperanda sanitate desperans*, concordat textus *in c. sicut tenor hic de præsenti vita desperet & in c. Porrectum hic infirmitate gravatus*; nec non hic *metuens ne voto decederet non completo supra eodem & in c. ex parte il primò infrà de converf. conjugat.* & in specie hic notant Anchar. & Abbas, ambo *n.* 1. Speculat. *in tit. de statu Monach.* §. 1. *sub n.* 71. vers. *Cæterùm*, Bald. in dicta Authen. *Si qua mulier*, vers. *Septimò quæro, cod. de Sacrof. Eccles.* Doctores *in d. c. in præsentia de probat.* & præsertim Bero *n.* 197. ubi firmat eum qui fervore infirmitatis & doloris impatientiâ metu mortis ingreditur & professionem facit in aliquo Monasterio, teneri in religione perseverare nec esse locum pœnitentiæ, quod tamen intellige, dummodò sit mentis compos; aliàs enim non obligaretur, veluti si tanta esset morbi vis, ut in phrenitidem incidisset: in quo casu loquitur textus *in d. c. in præsentia.* Ad idem *d. c. Sicut tenor, c. Gonsaldus*; & hic notat 17. *q.* 2. *c. neque furiosus* 32. *q.* 7. *& c. fin. de success. ab intest.* lege *Sanum mente, cod. de transact.* & hic notat glossa in verbo *de morte securus*, Host. *in princ.* Bero *ubi suprà n.* 199. & 23
alii communiter. Et est simile in Matrimonio carnali; nam etsi mortiferè quis ægrotet, tamen nisi sit extra mentem positus, validè contrahit ut notat Joannes Andreas in regula *sine culpa de regul. Jur. lib.* 6. *in Mercur.* & Abbas hic *in* 1. *not.* Cinus in lege *Nuper, cod. de natural. liber. Alex.* in lege *Si quis posthumos, ff. de liber. & posthum.* & alii passim Doctores.

Quin imò Pius V. indulsit Monialibus novitiis Ordinis Sancti Dominici, ut in articulo mortis constituræ possint professionem emittere, dummodò aliàs sint legitimæ ætatis, etiam anno probationis nondùm completo, ut in eis litteris incipien. *Summi Sacerdotii in Bullar. tom.* 2. *pag.* 315. tametsi litteræ hujusmodi aliquibus videantur redactæ ad terminos Juris & Concilii Tridentini à Gregorio XIII. in Constitutione quæ incipit *in tanta eod. tom.* 2. *pag.* 370. de quo tamen dic ut scripsi *in c. Ad Apostolicam in ult. not.* vers. *Follis secundò supra eodem.*

24 Neque huic conclusioni adversatur quòd metus mortis veluti cadens in constantem virum inficiat professionem, ut *c. Prælatum & c. Cùm dilectus, suprà de his quæ vi metûsve causâ.* Archid. *in d. c. Constituit n.* 3. vers. *Cùm ergò facilius* 20. *q.* 3. ubi exactè inquirit rationem differentiæ cur in Spiritualibus contractus metu initus sit ipso jure nullus; dolo autem initus teneat, cùm tamen in aliis contractibus bonæ fidei magis officiat dolus quàm metus.

Quoniam ut respondet glossa prima hic, idcircò timor mortis impedit Monachatum *in d. c. Perlatum*; quia monachatur hic ut evadat mortem corporis; hic verò non monachatur ut evadat mortem corporis, sed potius mortem animæ. Fortè glossa habuit bonum intellectum, licèt mentem suam non satis aperiat. Sed tu dic plenius secundum Hostiensem *n.* 1. quandòque imminet timor mortis naturalis, quandòque
25 timor mortis accidentalis. Si imminet timor mortis naturalis seu ut Theologi dicunt ab intrinseco, ut in graviter ægroto
26 votum non impeditur, ut hic & *in d. c. ex parte il primò de convers. conjugat. & d. c. Porrectum suprà eodem.* Si verò imminet timor mortis accidentalis, tunc subdistinguendum an ista sit causalis vel violenta; & quidem si timeat mortem accidentalem casualem, idem dicendum quod in primo casu; ut scilicet votum non impediatur, puta navigat & periclitatur navis; vel timet incendium, ruinam vel pestem aut cladem quæ forsan Deus immittit ut homines convertantur, ut *c. Revertimini* 16. *q* 1. *c. Sanctum est de consecrat. dist.* 4. & in Auth. *Ut non luxurientur contra naturam* 1. *respons. &* §. 1. *collat.* 6. sin autem timeat mortem accidentalem violen-
27 tam, tunc irrita est professio, ut *d. c. Perlatum cum simil.*
28 Ratio diversitatis est, quia in hoc ultimo casu; id est cùm timetur mors accidentalis violenta, metus incutitur ab homine, non à Deo & contra violentam hominis jura subveniunt, ut lege 1. *& toto titulo, ff. quòd metûs causâ.* In primis verò duobus casibus, nempè cùm ingruit timor mortis naturalis vel accidentalis casualis, immittitur timor à Deo forsan ad animæ conversionem, ut proximè dictum est; contra quod non competit restitutio, ut notat Joannes Andreas *in c. Cùm virum suprà eodem*; nec esset Superior qui illam dare posset. *c. inferior* 21. *dist. & c. Cùm inferior suprà de major. & obed.* nam & Deus quandòque per flagella corripit peccatores, *c. Nabuchodonosor.* 23. *q.* 4. & hoc videtur sentire glossa nostra dum ait, timor mortis hic Monachatum non impedit, quia non monachatur ut evadat mortem corporis; sed mortem animæ; id est quia timor non ab homine, sed divinitùs incutitur ad animæ salutem. Ita distinguit Host. cui Joan. Andr. Henric. Boich. & cæteri consentiunt. Et hoc ipsum in effectu voluit idem Host. in Summa *hoc titulo*, §. *Et qualiter circa princ.*

29 Tu verò in ultimo casu, id est cùm imminet timor mortis accidentalis violentæ seu ab extrinseco, subdistingue, an timor hujusmodi sit ordinatus ad professionem extorquendam an non, ut in primo casu irritet professionem juxta textum *in præallegat. c. Perlatum*; non autem in secundo. Undè si quis religionem ingrederetur, ut evaderet mortem sibi imminentem ab inimicis vel Ministris Justitiæ propter conscientiam scelerum, valeret ingressus ut scripsi plenè *in c. Si quis à num.* 81. *supra eodem*; & innuit hic Butr. licèt valdè succinctè *n.* 8. dum ait timorem mortis tunc demùm impedire votum quandò in hujus finem ordinatur, aliàs secùs. Itaque in casu hujus puellæ cùm timor fuerit mortis naturalis seu ab intrinseco propter morbum incurabilem, concludendum est professionem ex hoc capite non fuisse irritam & hoc planum.

30 Sed non levis est difficultas in posteriori membro secundæ inspectionis, videlicet, an ad effectum ut dos puellæ sit hæredibus restituenda, dolus & fraus sufficienter probetur ex hoc quòd professio emissa fuerit in articulo mortis, quandò hujus salus jam desperata erat, Bald. *in d. c. in præsentia n.* 31. *de probat.* affirmat Doctores tenere professionem in articulo mortis emissam non nocere substituto, quia videtur in fraudem; & idem Bald. in Auth. *Nisi rogati, col. fin. n.* 24. *cod. ad Trebell.* ubi quærit. Quid si rogatus restituere hæreditatem in ultimo vitæ spiritu se Monachum faciat & profiteatur, an id obsit fideicommissario. Et resolvit non obesse, quia videtur in fraudem fecisse, allegat leg. *filiæ meæ, ff. soluto Matrimonio* & lege *Omnes*, §. *Lucius, ff. quæ in fraud. credit.* facit quod ipse Bald. notat in Auth. *Si qua mulier, col. penult.* vers. *Septimò quæro, cod. de Sacrosanct. Eccles.* ubi
31 dicit, suscipientem in morte habitum religionis non censeri professionem emittere, nec hujus bona in Monasterium transferri, allegat speculatorem idem dicentem *in tit. de stat. Monach.* §. 1. *circa finem.* Eamdem opinionem amplectitur hic Petrus de Anchar. *n.* 1. ubi posteaquàm dixit posse quem validè profiteri, etiamsi de vita desperet, statim subdit. Hoc limitarem verum esse, nisi fortè alteri fieret præjudicium per ingressum talem, puta fideicommissario universali cui debet fieri restitutio, quia iste sine liberis decedebat; nam ingrediendo & profitendo in mortis articulo, licèt videatur liberos habuisse per dict. *c. In præsentia*, non videtur hujusmodi professio fideicommissario nocere. Et sequitur Joannes de Anan. *in* 1. *notab.* Et pro hac parte facit optimè textus quem Bald. allegat. in d. l. *Filiæ meæ, ff. solut. Matrim.* ubi repudium missum à marito uxori suæ ægrotanti tanquam fraudulentum non præjudicat patri qui stipulatus fuerat dotem
32 sibi reddi soluto Matrimonio per mortem. Ad idem facit textus *in c.* 2. *de renunc. lib.* 6. quod prodit ex utero d. l. *Filiæ meæ*, ubi expressum est renunciationem beneficii factam in mortis articulo præsumi in fraudem expectantis. Demùm facit pro hac parte quòd Pius V. dum in sua Constitutione indulsit Monialibus novitiis Ordinis Sancti Dominici, ut in articulo mortis constitutæ profiteri possent etiam ante annum
33 probationis expletum, ut dictum est suprà *n.* 23. vers. *Quin imò*; cum misterio adjecit hanc clausulam, ita tamen ut sic decedentes consequi possint Indulgentiam & alias gratias quas Moniales verè professæ decedentes consequuntur. Hinc apertè insinuant Indultum hoc suffragari tantummodò quoad Spiritualia & concernentia salutem animæ profitentis; non autem quoad bona temporalia in præjudicium fideicommissarii aut vententium ab intestato, quod tenuerunt nonnulli ex recentioribus relati à modernis. Collectarius *in c. ad Apostolicam, n.* 4. *supra eodem*,

Cæterùm opinionem Baldi & sequacium impugnat *in d. c. In præsentia.* Decius *n.* 209. vers. *Sed tamen ista*; & fusiùs
34 Bero *n.* 204. tum quia non est verisimile ut quis velit in vita sua privari & spoliari omnibus bonis & jugo religionis se subjicere ad finem ut post mortem suam excludatur fideicommissarius; quin potiùs hinc elicitur fortior præsumptio quòd motus fuerit bono zelo, tum quia in extremo vitæ constitutus non præsumitur immemor salutis æternæ, arg.
35 leg. *merito, ff. pro socio*; tum denique quia in dubio in his quæ habent Juris assistentiam & sunt ex genere bonorum, sicuti est professio regularis, dolus non est præsumendus, arg. eorum quæ tradit Bart. in lege *Non solùm*, §. *& probari, ff. de nov. oper. nunc.* juncto hoc cap. *& c. Porrectum supra eodem.* Quin imò ut dolus & fraus præsumatur, præcedere debent perspicua indicia, ut lege *Dolum, cod. de dolo.*

Prima opinio in proposita facti specie verior videtur, quoniam puella hæc non tantùm fecit professionem laborans in extremis, sed etiam seducta persuasionibus Abbatissæ & Monialium, ut constat ex dictis suprà in prima inspectione. Verùm cùm hic articulus præsumptæ fraudis sit admodum controversus & pendeat ex conjecturis & circumstantiis quæ in facto consistunt & possunt aliter atque aliter se habere: satius esset illum rejicere ad Judicem ordinarium, ut mos est Sacræ Congregationis; & posset simpliciter responderi professionem emissam in mortis articulo & ad persuasionem Abbatissæ & Monialium, nisi aliud obstiterit, esse validam; sed dotem ita demùm esse proximioribus restituendam, si de fraude legitimè constiterit quòd Judex causæ diligenter inspicere debebit. Et ita responsum.

DE REGULARIBUS.

Idem Innocentius III. Prioris & Conventui Dimolensi.

CAPUT XVIII.

LIcèt quibusdam Monachis & Canonicis, nec non & Hospitalariis & Templariis à sede Apostolica sit indultum, ne postquam aliquis professus fuerit apud eos, ad alium locum possit, ipsis invitis, arctioris etiam religionis obtentu transire, ut unusquisque secundum Apostolum in ea vocatione permaneat, in qua dignoscitur esse vocatus; quia tamen ubi Spiritus Dei est, ibi libertas, & qui Dei Spiritu aguntur, non sunt sub lege, quia lex non est posita justo; ea ratione videtur hoc illis fuisse concessum, ne quis ex temeritate, vel levitate, in jacturam vel injuriam sui ordinis, sub prætextu majoris religionis, ad alium ordinem transvolaret, sicut frequenter a multis constat esse præsumptum, non quidem ut ei transeundi licentia denegetur, qui eam cum humilitate ac puritate duxerit postulandàm, ut non fictè, sed verè, ad frugem melioris vitæ valeat transmigrare. Talis ergò postquam à Prælato suo transeundi licentiam postulaverit, ex lege privata (quæ publicæ legi præjudicat) absolutus, liberè potest sanctioris vitæ propositum adimplere, non obstante proterva indiscreti contradictione Prælati, quia privilegium meretur amittere, qui concessa sibi abutitur potestate, cùm etiam Romanus Pontifex, qui supremam in Ecclesia obtinet potestatem, Archiepiscopis & Episcopis cedendi licentiam ex justa causa petentibus, sine difficultate concedàt. Quocirca noverint universi, quibus hujusmodi privilegium est concessum, se ad concedendam licentiam transeundi taliter postulantibus de jure tenei, quia sicut subditus à Prælato, cum humilitate, & puritate debet transeundi licentiam postulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur, sic profecto Prælatus subdito, sine difficultate & pravitate qualibet, debet transeundi licentiam indulgere, ne videatur propositum impedire divinitus inspiratum. Si verò probabiliter dubitetur, utrùm quis velit ad ordinem arctiorem, aut laxiorem ex charitate, an ex temeritate transire, superioris est judicium requirendum, ne fortè angelus satanæ in lucis Angelum se transformet. Illa semper regula inviolabiliter observata, ut nullus absque licentia Romani Pontificis præsumat occasione quacumque deserere præsulatum, quoniam sicut majus bonum minori bono præponitur, ita communis utilitas speciali utilitati præfertur. Et in hoc casu rectè præponitur doctrina silentio sollicitudo contemplationi, & labor quieti. Ad quod utique designandum, unigenitus Dei Filius Jesus Christus, non de Rachele secundum carnem natus est, sed de Lia, nec legitur eum in domum suam Maria recepisse, sed Martha. Undè quando potest Episcopus præesse pariter & prodesse, non debet cedendi licentiam postulare, aut etiam obtinere. Cùm ergò R. Monachus vester, ad fratres Cisterciensis ordinis transmigraverit, non ut ordini vestro aliquatenus derogaret, sed ut apud eos vitam duceret arctiorem, mandamus, quatenus super eo quod de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta fecisse dignoscitur, eum nullatenus molesteris; quia charitas est fons proprius, cui non communicat alienus.

SUMMARIUM.

1 *Regularis zelo sanctioris vitæ, ad arctiorem Ordinem transire potest, licentiâ petitâ, licèt non obtentâ, etiamsi prima Religio super hoc sit privilegiata & n.* 11. *Declara n.* 22. *&* 23.
2 *Privilegium aliquibus Religionibus concessum de non transeundo ad arctiorem intelligitur de transitu indiscreto & n.* 22. *&* 23.
3 *Juramentum ubi prohibetur, temerarium tantùm censetur prohibitum.*
4 *Lex privata, id est inspiratio Divina, præjudicat Legi publicæ; id est communi.*
5 *Privilegium debet potiùs interpretari ut nihil operetur, quàm ut Juri Divino præjudicet.*
6 *Religiosi manere debent in ea vocatione quâ vocati sunt.*
7 *Nec transire debent ad aliam religionem sine magna necessitatis vel utilitatis causa.*
8 *Hominem simul universi fulciri virtutibus impossibile est.*
9 *Planta non coalescit quæ sæpè transfertur.*
10 *Manere quis debet in sua vocatione, nisi instinctu Spiritûs Sancti ad perfectiorem vitam inducatur.*
11 *Regularis, petitâ licèt non obtentâ licentiâ, transit ad strictiorem religionem autoritate propriâ; vel etiàm*

Spiritûs Sancti ; & ſi. Jure Divino naturali & n. ſeqq. & n. 39.

12 *Votum proprium jure divino naturali licitum eſt in melius commutare.*

14 *Conſilium qui tenetur requirere , tamen ſequi non adſtringitur.*

15 *Prælatus regularis ſine juſta cauſa denegans licentiam ſubditis transeundi ad arctiorem religionem mortaliter peccat.*

16 *Epiſcopus non poteſt Eccleſiam deſerere ut tranſeat ad religionem ſine licentia Papæ , nec debet hujuſmodi licentiam petere , aut obtinere quamdiù ſuis ſubditis prodeſſe poteſt.*

17 *Vita activa eſt fructuoſior , quàm contemplativa.*

28 *Religioſus poteſt epiſcopari , ſed Epiſcopus non poteſt monachari.*

19 *Regularis ut tranſire poſſit ad arctiorem religionem licentia petita , licet non obtenta , requiritur.*

Primò , ut ſecunda religio non ſit ſtrictior quoad actualem obſervantiam , n. 20.

Secundò , ut prima religio non ſit ſuper hoc ſpecialiter privilegiata , n. 22.

Tertiò , ut tranſitus non redundet in jacturam , vel infamiam primæ religionis , n. 24. & ſeqq. ſque ad n. 30. & n. 45.

Quartò , ut tranſiens non moveatur ex temeritate , vel levitate , ſed zelo ſanctioris vitæ , n. 32.

Et quomodo de hujusmodi zelo conſtare debeat . n. 31.

Et quid ſi de hoc probabiliter dubitetur , numer. 33. & 35.

Quintò , ut licentiam petat à ſuo Prælato immediatè , numer. 36.

Et an debeat eam petere etiam à conventu numer. 37. & ſeqq.

Sextò, ut ſit tacitè , vel expreſsè profeſſus , n. 40.

Septimò , ut ſit ſubditus , non autem Prælatus , n. 41.

Octavò , ut licentiam petat ante tranſitum , n. 44.

Nono , ut eam petat cum humilitate & puritate , n. 45.

Decimò , ut cauſam ſui tranſitûs aſſignet Prælato ſuo, n. 46.

Undecimò , ut debito tempore expectet reſponſum , n. 47.

Et quid ſi Prælatus non reſpondeat , aut non probabiliter , n. 48.

Duodecimò , ut conſtet Prælato ſecundam religionem paratam eſſe illum recipere ad quam rectà ſe transferat , numer. 49.

Decimotertiò , ut veniat cum litteris dimiſſoriis Prælati ſui , n. 50.

Quid ſi venerit ſine dictis litteris , quid facere debeat Prælatus ſecundæ religionis , n. 51.

20 *Religio una ut ſit arctior altera , non attenditur an habeat ſtrictiorem regulam , ſed ut modò in ea arctior vita ducatur.*

21 *Regularis poteſt tranſire à religione , in qua remiſſius vivitur , ad minorem religionem meliùs obſervatam.*

Sed cùm dubitatur an ſecunda religio ſit arctior , Superioris judicium eſt relinquendum.

22 *Privilegio Ciſterſienſium , & Societatis Jeſu ne illorum profeſſi tranſire poſſint ad arctiorem religionem ſine licentia Superioris obtenta , non gaudent aliæ religiones per communicationem.*

23 *Sed ſi Superior licentiam pertinaciter denegaret , recurendum eſſet ad proximum Superiorem.*

1 Licet. Profeſſus religionis privilegiatæ quod de illa ad aliam etiam arctiorem tranſire non poſſit , petita Prælati ſui licentia , quamvis non obtenta , poterit zelo ſanctioris vitæ arctiorem regulam profiteri. Hoc dicit Joan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. & Joan. de Anan. vel aliter ſecundum Abb. Poteſt religioſus zelo ſanctioris vitæ ad religionem tranſire ſtrictiorem petita priùs licentia Prælati ſui licet non obtenta , etiamſi primum Monaſterium ſit privilegiatum quod de illo ad aliud etiam arctius tranſire non poſſit. Dividitur in duas partes principales. Prima ponit exordium , ex quo ſecunda factum definit , ibi. *Cùm ergò* ; & prima pars facit quinque ; nam primò ponit formam privilegii , ſecundò ipſius interpretationem & interpretationis cauſam , ibi , *quia tamen* tertiò illam fortificat ibi , *Cùm etiam* , quartò illam reaſſumendo ſpecificat ibi , *Quocirca* ; quintò ſpecificationem determinat ibi , *Illa* , Joan. Andr.

2 Nota ex prima parte textûs ; Indultum aliquibus religionibus conceſſum quòd profeſſi apud eas tranſire non poſſint ad religionem arctiorem , ita eſſe temperandum , ut intelligatur ſi tranſitus fiat ex temeritate vel levitate , ſecùs verò ſi zelo perfectioris vitæ gloſ. *hic in ver. Ex temeritate* Butr. & Card. *in 1. notab.* unde Innoc. *in princ. in ver. Tranſire* ſupplet id eſt temerariè , ſed ſi velit diſcretè tranſire , non obſtante privilegio tranſire poterit & concordant Hoſtien. *in princ. in ver. Poſſit* , & Joan. Andr. *n. 2. in ver. Tranſire* , ubi quod privilegium non impedit diſcretum tranſitum.

25 *Regularis , qui ad arctiorem tranſivit , revocari poteſt ſi prior Eccleſia enormiter lædatur.*

Et hoc per viam juris communis ſi teneret tranſitus , vel per viam reſtitutionis ſi non teneret , ibidem.

26 *Alienatio perſonarum major & gravior cenſetur , quàm rerum , & n. 39.*

27 *Opera juſtitiæ præponenda ſunt operibus charitatis.*

28 *Clericus ſæcularis tranſire poteſt ad religionem non petita Epiſcopi licentia , imò & ipſo contradicente.*

29 *Epiſcopus tamen poſſet eum repitere , ſi Eccleſia gravem pateretur jacturam , licet tranſiviſſet de ejus licentia.*

31 *Regularis petita licentia præjumitur bono zelo ad arctiorem religionem tranſire.*

32 *Quod ſi de hoc dubitetur , recurendum eſt ad Superiorem , ad quem ſubditus appellaret , ſi gravaretur , & requiritur ejus licentia petita , & obtenta.*

33 *Regularis quibus conjecturis deprehendatur tranſiſſe ad arctiorem Ordinem ex cauſa temeritatis , ſeu levitatis.*

34 *Canonicus Regularis , qui non poteſt vivere ſine carnibus , dicitur tranſire ad Monachos ex temeritate.*

36 *Prælati ſui appellatione venit Prælatus immediatus monaſterii , non autem Generalis vel Provincialis , niſi aliud habeat conſuetudo vel ſtatuta Ordinis.*

38 *Intellectus cap.* Statuimus 19. qu. 3.

39 *Regularis tranſiens ad ſtrictiorem ordinem non alienatur , ſed in melius commutatur autoritate Superioris.*

46 *Novitius poteſt ad alium religionem tranſire abſque Superioris licentia.*

41 *Prælatus an poſſit ad ſtrictiorem religionem tranſire petita licet non obtenta Superioris licentia.*

42 *Quid ſi habeat alium Superiorem citra Papam.*

43 *Et quid ſi ſit Papæ immediatè ſubjectus.*

44 *Licentia ubi in aliquo caſu exigitur , non ſufficit eam petere ex poſt facto.*

47 *Licentiam vel conſilium qui debet petere , tenetur debito tempore reſponſum expectare.*

48 *Regularis an poſſit tranſire ad arctiorem ſi petita licentia Prælatus nihil reſpondeat aut non probabiliter , vel ſine cauſa licentiam deneget.*

49 *Regularis diſcedens è Monaſterio ut tranſeat ad arctiorem religionem , antequam conſtet eam paratam eſſe illum recipere , fugitivus eſt , & apoſtata.*

52 *Tranſitus ad arctiorem ordinem non petita licentia an ſit irritus , ita ut regularis ad primum ordinem revocari poſſit & num. ſeqq. uſque ad num. 60.*

53 *Quid ſit tranſierit ex temeritate ſeu levitate.*

54 *Et quid ſi zelo melioris frugis.*

55 *Licentia tranſeundi ad ſtrictiorem ordinem peti debet à Monacho ex honeſtate non autem ex neceſſitate.*

Contrarium , n. 56.

57 *Regularis tranſiens ad arctiorem non petita licentia præjumitur motus ex animi levitate.*

58 *Circuitus non eſt inutilis quandò per eum ſatisfit canoni.*

60 *Monachus morari debet apud Monaſterium ad quod tranſivit , lite pendente ſuper ejus tranſitu.*

61 *Monialibus an liceat de uno Monaſterio tranſire ad aliud ſtrictioris obſervantiæ petita , licet non obtenta Superioris licentia.*

62 *Religio tota , ſeu domus religioſa an poſſit ſe ad ſtrictiorem religionem tranſferre.*

Similis interpretatio fit in juramento, quod ubi prohibetur, 3
temerarium tantùm intelligitur prohibitum *c. Ita ergò , 22. q. 1.* gloſſ. *ubi ſuprà* & Hoſt. *n. 5.*

Rationes cur hoc privilegium ita ſit interpretandum habes in littera nempè qui *ubi ſpiritus Dei eſt ibi libertas* , & 4
qui ſpiritu Dei aguntur non ſunt ſub lege ; quia lex non eſt poſita juſto & lex privata id eſt inſpiratio divina & lex conſcientiæ præjudicat legi publicæ , id eſt communi.

Et ex hoc & ex textu deducitur , ut quandò privilegium 5
Juri Divino , ſeu inſpirationi divinæ poteſt in aliquo præjudicare , ſit ſtrictiſſimè intelligendum , ita ut nec debeamus illud interpretari ut aliquid operetur, ſi non poteſt illud operari ſine derogatione Juris Divini , ſeu libertatis ſpiritus ; quod eſt valdè notandum ſecundum Abb. *hic in primo not.*

Secundò nota ibi , *vocatus*. Unumquemque religioſum de- 6
bere in ea vocatione permanere , in qua vocatus eſſe dignoſcitur , ſecundum Apoſtol. 1. *ad Corinth.* 7. & dic vocatione ideſt profeſſione , ut hic per Joan. Andr. *n. 2. in v. Vocatus.*

Quapropter ſecundum D. Thomam. *in 2. 2. q. 189. art.* 8. *in c.* & Joan. Andr. *ubi ſupra* , non eſt laudabile de una religione ad aliam tranſire ſine magna neceſſitatis vel utilitatis cauſa , tum per hanc autoritatem , tum quia ex hoc plerumque ſcandalizantur illi qui relinquuntur ; tum quia veriſimilius eſt quem proficere in religione , cui aſſuevit , quàm in illa cui non aſſuevit cæteris paribus. Undè in collationibus Patrum *col. 14. c. 5. in princ.* legitur Abbatem Nellorium

rium dixiſſe ; *Unicuique utile eſt , ut ſecundum propoſitum , quod elegit ſummo ſtudio ac diligentia ad operis cæpti perfectionem pervenire ſeſe inet & nequaquam à ſua quam ſemel elegit , profeſſione diſcedat* ; & rationem ſubjicit : *Impoſſibile enim eſt unum eumdemque hominem ſimul univerſis fulcire virtutibus , quas qui voluerit pariter attentare , in id incidere* 9
eum neceſſe eſt , ut dum omnem ſectatur , nullam integrè conſequatur. Huc etiam ſpectat illud Marci Varonis : *Numquam pervenit qui quot videt calles ſectatur* & illud Senecæ *Epiſt.* 2. *Primum argumentum compoſitæ mentis exiſtimo , poſſe conſiſtere & ſecum morari* & infrà : *Nuſquam eſt qui ubique eſt ; & in peregrinatione vitam agentibus hoc eveniet ut multa hoſpitia habeant nullas amicitias.* Item *non coaleſcit plantæ quæ* 10
ſæpè transfertur. Verumtamen prædictas autoritas. *Unuſquiſque in qua vocatione vocatus eſt in ea permaneat* , intelligi debet , niſi inſtinctu Spiritûs Sancti ad ſanctiorem vitam inducatur , ut hic per Abb. *in 2. notab.* magnopere tamen cavendum , ne fortè Angelus Satanæ in lucis Angelum ſe transformet , ut hic dicitur in littera.

11 Tertiò nota ibi , *licentiam poſtulaverit.* Ad hoc ut regularis tranſire poſſit ad arctiorem regulam ſufficere licentiam Superioris petitam , licet non obtentam ut hic eſt caſus ſecundum omnes in ſummario textûs. Ad idem *c. Mandamus* juncta gloſſ. *in verb. Monachus & c. Statuimus 19. qu. 3. c. Non eſt vobis , c. Sanè & c. Significatum , ſuprà eodem* & hic notat gloſſ. *in ver. Licentiam poſtulaverit* , Hoſt. *num.* 9. Joan Andr. *n. 5.* & reliqui omnes gloſſa *in c. Joannes in verb. Monaſterium , ſupra eodem.* Item gloſſ. *in c. Cum ſingula in verb. Canonice de præbend. lib. 6.* Et hanc eſſe veram & indubitatam concluſionem omnium planè Doctorum firmat Abbas *in conſ. 95. In præſenti ante num. 1. verſ. tamen vera. lib. 1.* & tunc religiotus ad arctiorem tranſire poterit propria autoritate Innoc. *hic n. 1. in ver. Adimplere* , Hoſtienſ. n. 14. & Joan. Andr. *n. 4. in eodem verb.* Vel potius autoritate Spiritus Sancti , ut idem Hoſtien. ait *n. 15. in verb. Indulgere* , & ita hoc videtur licere Jure Divino naturali , quo licitum eſt votum proprium commutare in me-
12 lius , ut per Cajetan. in 2. 2. *q. 88. art. 12. paulò poſt princ. verſ. Ad hujus evidentiam ſciendum.* Ad hoc *c. Pervenit , tit. Secundo , ſuprà de jureju.* & tenet noviſſime Th. Sanchez. *ſuper Decalog. tom. 2. lib. 8. c. 7. n. 3.* & ſatis clarè deducitur ex littera hujus cap.

13 Et hinc ſolvitur objectum , quod ſæpè propter bonum obedientiæ omittatur quod aliàs eſſet bonum , *c. Quid culpatur 23. queſt. 1.* Nam ut formaliter reſpondit Hoſt. hic *n. 11.* Talis autoritate hujus cap. eſt abſolutus , Quin imò à Spiritu Sancto intelligitur abſolutus à licentia impetranda , qui ei ſpirat ut tranſeat ; ergò ei tanquam Superiori obediendum eſt *capite. Qui reſiſtit , 11. queſtion.* 3. unde & excuſatur qui ad majus Tribunal vocatus eſt , *l. Contra pu-*
14 *pillum , in fin. ff. de rei vendicat.* & patet *in c. Gaudemus , §. Quia verò , verſ. Nec nulli unquam licuit , & ver. verumtamen , infrà de divort.* Et eſt ſimile in conſilio quod quis tenetur requirere , & tameo ſequi non adſtringitur , ut *c. cum olim , ſuprà de Arbitr.* Item ſimile *in cap. potuit , de locato , & l. ult. C. de jure emphit.* Quomodò autem hujuſmodi licentia ſit poſtulanda & quæ deſiderentur ad hoc ut tranſitus ad arctiorem religionem ſit licitus , Plenè examinatur infrà in prima quæſtione.

15 Quarto nota hic , *de jure teneri.* Prælatum regularem teneri ſine difficultate indulgere ſubdito licentiam migrandi ad ſtrictiorem ordinem , ſi cum humilitate & puritate fuerit poſtulata , ne videatur propoſitum impedire divinitus inſpiratum ut in littera , & ex hac ratione deducitur , ut Prælati hujuſmodi licentiam protervè , ſine juſta cauſa denegantes mortaliter peccent, ad hoc, quod ſcripſi in *c. ſi quis, n. 38. 39. & 40. jup. eod.* & tenent relati à modernis Collectoribus *hic n. 16.*

16 Quintò nota , hic , *deſerere Præſulatum.* Epiſcopum non poſſe Eccleſiam ſuam derelinquere , ut tranſeat ad religionem ſine licentia Romani Pontificis , nec debere hujuſmodi licentiam poſtulare aut etiam obtinere quamdiù ſuis ſubditis prodeſſe poteſt , Abbas *hic n. 6.* Rationem habes in textu , quia vita activa eſt fructuoſior , quàm contemplativa , & majus
17 bonum minori bono præponitur. Undè in hoc caſu rectè præponitur doctrina ſilentio , ſollicitudo contemplationi , & labor quieti religioſorum. Quo fit ut religioſus poſſit Epiſcopari , *c. Quod Dei timorem , inf. de ſtat. Monach. & c. unic.*
18 *18. queſt. 1.* ſed Epiſcopus non poſſit Monachari , ut hic : nam pluret eſt illuminare , quàm lucere. Hanc materiam latius proſequor in *c. niſi cum pridem , à n. 5. uſque ad n. 11. ſuprà de renunc.* hic plenè videas.

19 Quæro genaraliter , quæ requirantur ad hoc ut religioſus ex una religione ad aliam ſtrictiorem tranſire poſſit licentia petita , licet non obtenta.

Abbas *hic in 4. notabil.* ponit tria tantùm requiſita ad hoc ut Religioſus licitè tranſire poſſit ad aliam Religionem. Sed multò plura deſiderari , ſatis clarè ex infrà dicendis patebit.

Primò ergò requiritur , ut ſecunda religio ſit ſtrictior quoad actualem obſervantiam , non enim attenditur tempus inſti- 20
tutionis regulæ , ſeu primævi inſtituti , ſed neceſſe eſt , ut tempore tranſitûs hic rectior vita ducatur Et hoc innuit littera hujus text hic , *vitam duceret arctiorem* , ut accuratè obſervat Abb. *in 9. notab.* ſubdens in hoc multos decipi exiſtimantes ſufficere , ut ſecunda religio habeat ſtrictiorem regulam , & probatur *in cap. Sanè , ſuprà eod.* hic : *ſi locus in quo nunc permanet , majoris religionis , quàm Eccleſia Aromatem. exiſtat*, ubi Innoc. *in princ.* ponderando illud verbum , (*Nunc*, licet (inquit) Monaſterium , ubi fecit profeſſionem inſtitutum fuerit in diſtrictiori regula & Monaſterium ad quod tranſivit , in laxiori , tamen hoc non eſt attendendum , ſed quod Monaſterium modo ſit arctius.) Et concordant hic Hoſtienſ. *in princ. in verb. Nunc* , & Joan. Andr. *n. 2.* & 3. qui ex hoc infert ſecundum Theologos de arctiori religione in qua remiſ- 21
ſius vivitur ; poſſe quem tranſire ad minorem religion em meliùs obſervatam. Quod expreſsè docuit S. Thom. *in 2. 2. q. 189. art. 8. in corp.* ubi refert in collationibus Patrum Abbatem Joannem *in collat. 19. c. 2. 5. & 6.* de ſeipſo dicere , quod à vita ſolitaria , in qua profeſſus fuerat , tranſiit ad minorem , ſcilicet eorum , qui vivunt in ſocietate , propter hoc, quod vita eremitica cœperat declinare , & laxius obſervari. Et ex facto reſpondit Card. *in conſ. 28. Pro elucidatore per totum , maximè n. 2.* dicens de hoc eſſe caſum *in d. c. Sanè* Abbas *d. conſ. 95. nu. 1. lib. 1.* Lap. *alleg. 62. n verſ. Ad ſecundum , & allegat. 131. num. 1. verſ. Item quia* , licet hoc caſu, id eſt cùm dubitatur an ſecunda religio ſit arctior , videatur judicium ſuperioris neceſſarium , ſecundum Joan. Andr. *hic n. 3.* Henric. Boich. *n. 11.* & Abb. *n. 3.* Hoſtienſ. *in ſum. tit. de vot. n. 7.* & Silveſt. *in verb. Religio 4. queſt. 1. in 1. notab. & queſt. 2.* Quæ autem religio dicatur major , an ſcilicet quæ arctior & durior eſt , an verò quæ perfectior , & fructuoſior , dixi poſt Joan. Andr. *in c. Sanè , à n. 24. uſque ad n. 66. ſuprà eod.* ubi plenè videas.

Secundò requiritur , ut prima religio non habeat privile- 22
gium ſpecificum , quod non ſufficiat licentia petita niſi , etiam ſit obtenta , ſicut habent Ciſtercienſes, ſecundum Hoſt. *hic in princ. in verb. Tranſire* , & Joan. Andr. *n. 2. in eod. verb.* Simile privilegium habet Societas Jeſu à Pio IV. & V. videlicet ne ab illa fieri poſſit tranſitus ad quamcumque religionem , præterquam , ad Carthuſiam , non abſque licentia ſuperiorum obtenta , ut refert Sanchez *ſuper Decalog. tom. 2. lib. 6. cap. 7. n. 28. poſt med. verſ. Tamen quia* , Pius IV. ſubditeo privilegio gaudere omnes Mendicantes per communicationem. Quod non credo verum , quia hujuſmodi communicationes non extenduntur ad ea , quæ ſunt difficilis conceſſionis , juxta theoricam Antonii de Butr. *in conſ. 19.* quod fuit ſæpiùs approbatum in Sacra Congregatione Concilii & in Rot. Cæterum adverte, quia ſi hujuſmodi licentia pertinaciter denegaretur , recurrendum eſſet ad 23
proximum ſuperiorem , arg. *cap. Nullus de jurepatr.* ut notat Hoſtien. *hic n. 7. in verb. Ut ei tranſeundi* , aliàquin ſecundum eum , eſſet privilegium dare contra inſpirationem divinam , ſi ad litteram ſervaretur.

Tertiò requiritur , ut tranſitus ad arctiorem non redundet 24
in jacturam , vel infamiam primæ religionis , ut probat hæc littera hic , in jacturam , vel injuriam ſui ordinis. Igitur ſi quis tranſire velit ad aliam religionem , etiamſi conſtet eam 25
arctiorem eſſe , tamen tranſire non poterit , ſi ex ſuo tranſitu gravem jacturam , vel infamiam prior religio ſuſtineret , arg. *cap. Sr quis verò 11. q. 3.* ſecundum Innoc. *hic num. 1.* Hoſt. *n. 5. in verb. In jacturam.* Ratio eſt , quia quis non debet eſſe lapis offenſionis , vel cauſa ſcandali , *c. 2. ſupra de præſcrip. c. Niſi cum pridem §. Pro gravi quoque ſcandalo de renunciat.* ſed & communis utilitas , quæ verſatur in hoc , ut ad arctiorem religionem non tranſeat , eſt meritò præferenda , ut patet in hoc cap. In verſ. *Illa ſemper regula.* Quin imò ſic tranſiens revocari poſſet , ſi indè prior Eccleſia enormiter læderetur. Et hoc per viam juris communis , ſi non teneret tranſitus , vel per viam reſtitutionis in integrum , ſi 26
teneret , ſecundum Hoſtien. Quia ſicut ex gravi læſione rerum temporalium reſtituitur Eccleſia , *cap. Ad noſtram §. fin. ſupra de reb. Eccleſ. non alien. c. 1. de reſtit. in integr.* ita , & multò magis reſtituenda eſſet in læſione perſonæ , quia major , & gravior cenſetur alienatio perſonarum , quàm rerum , arg. *c. Præcipimus 1. q. 1.* ſecundum Hoſt. *hic n. 12.* cum quo concordant Joan. Andr. *n. 22.* Henric. Boich. *num. 7.* Butr. *n. 14.* Anchar. *n. 11. in 2. oppoſit.* Cardin. *n. 13. in 4. queſt.* & Abb. *n. 11.* Vital. in Clem. 1. *n. 18. de regul.* S. Anton. *in 3. par. tit. 1. c. 4. in fin. princ.* Silveſter *in verb. Religio 4. q. 2. in fin.* Addè quòd tranſitus ad arctiorem religionem zelo ſanctioris vitæ eſt actus charitatis , ut 27
patet in text. hic , ex lege privata ; nam ut exponit gloſſ. lex privata eſt amor Dei , ſeu charitas , de qua dicitur , Habe charitatem , & fac quid juid vis , *c. Radicata de pœnit. diſt. 2.* Primam autem religionem non lædere eſt actus juſtitiæ , *l. Juſtitia ff. de juſt. & jur.* At opera juſtitiæ præponenda ſunt

28 operibus charitatis, *c. Fortè & c. Denique* 14. *q.* 5. Confirmantur hæc exemplo Clerici sæcularis, qui quamvis possit transire ad Religionem non petita Episcopi licentia, quin imò & ipso contradicente, *ut c. Duæ* 19. *q.* 2. tamen posset Episcopus eum repetere, si ex ejus transitu Ecclesia gravem pateretur jacturam, secundum Innoc. *hic n.* 3. & Abb. *num.*
29 14. Nec mirum, quia cùm propter salutem animarum possit à religione avocari, etiamsi cum licentia transierit, ut patet in eo quod legitur & not. *in c. Quod Dei timorem infra de stat. Monach.* multò fortiùs ex eadem causa fieri poterit, quando transivit licentia Prælati non petita, vel etiam denegata, arg. *c. Admonet*, cum hîc notat. *de renunciat.* ut benè hic per Host. *n.* 7.

30 Quartò requiritur ut transiens ad arctiorem religionem non moveatur ex temeritate, seu levitate, sed ex charitate, seu zelo sanctioris vitæ, ut hic est casus, & est vera & indubitata omnium conclusio, ut inquit Abb. *d. cons.* 95. *ante n.* 1. *lib.* 1. & hic junge quæ dixi supra *in* 1. *notab.* Quòd si objicias; quomodo constabit de intentione Monachi? Cùm enim profundum sit cor hominis, quis scrutabitur illud? Sanè nemo alius potest scire quo corde, qua conscientia, qua fide moveatur, nisi is qui movetur, & Christus qui charitas est & cui voluerit Christus revelare & nullus alius: Respondit Host. *hic n.* 24. *vers. Nemo enim alius.* Standum esse illius juramento, de cujus intentione quæritur, ut notatur *in cap. Significasti* §. *fin. infra de homicid.* & nihilominùs etiam sine juramento in casu isto propter exteriora, quæ bona apparent, præsumendum esse intentionem esse bonam. Et ideò in fine textûs præcipit Priori, & Conventui primæ religionis, ne Monachum ipsum super eo, quod de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta fecisse dignoscitur ullatenus molestent, quia charitas est fons vivus, cui non communicat alienus, scilicet à charitate, *ut in glos. ult.* Atque ita transi-
31 tum ad arctiorem religionem ex facto ipso quod habet speciem boni, præsumi ex bono zelo, nisi probetur contrarium, firmant *hîc glos. penult.* Host. *ubi supra*, Joan. Andr. *num.* 18. & Abb. *n.* 8. licèt aliud videatur sensisse Anch. *num.* 7. *in* 9. *notab.*

32 Cæterùm si probabiliter dubitetur, utrum quis velit ad ordinem arctiorem ex charitate, an ex temeritate transire, Superioris est judicium requirendum, ut in text. Aliàs legitur judicio relinquendum, ut refert Host. *n.* 16. *in eodem vers.* Et est simile *in c. Pervenit* 11. *q.* 1. *in c. Nullus, infra de jurepatr. & in* §. *Si à clero in Authen. de Sanctiss. Episc. coll.* 9. & sic non sufficit licentia d. Superioris petita, sed requiritur etiam obtenta. Quod expresè adnotavit Card. Cajet. *in* 2. 2. *q.* 189. *art.* 8. *post princ.* & Sanchez *super Decalog. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 7. *n.* 16. Superior autem in hoc casu est ille, ad quem subditus appellaret si gravaretur, *cap. Ut debitus & cap. Cùm speciali, supra de appellat.* cum aliis proximè citatis & non ille, cum quo eit quæstio *C. ne quis in sua causa jus dicat in rubro & in nigro*, secundum Host. *hic n.* 16. *in verb. Superioris.*

33 Quòd si quæras quando dicatur de hoc probabiliter dubitari, ita ut ad Superiorem sit recurrendum, dic secundum Abbat. Antiq. *hic n.* 2. si Monachus dixit in Capitulo cùm esset benè verberatus, ego non ero de cætero in hoc Monasterio, utique non erit audiendus, quia non transit ex charitate. Sed si negat se hoc dixisse, res erit dubia & ideò, adeundus erit Superior, vel secundum Host. *n.* 15. *in verb. Probabiliter*, Joan. Andr. *n.* 6. *in eod. verb.* & Cardin. *n.* 13. *in* §. *quæsi.* verba habuit cum Prælato, vel cum aliquod ex socius, & dixit se deinceps in religione illa non ampliùs remansurum illis viventibus, & sic non solùm dubitatur, sed constat eum ex motu iræ hoc fecisse, vel quia est sicut Arca Domini, non potest quiescere, sed semper consuevit diversas religiones mutare. Aliud exemplum ponit Innoc. *n.* 3. *in verb. Transire* Host. *n.* 16. *in verb. Ex temeritate*, Jo. Andr.
34 *n.* 6. *vers.* Innoc. & Card. *dicta q.* 5. videlicet quia est talis complexionis, ut non possit vivere sine carnibus, & tamen de Canonico regulari vult transire ad Monachos. Ad hoc *cap. Non cogantur*, 41. *distinct.* Sed si Prælatus probabilem cau-
35 sam suæ contradictionis assignet, & tamen Monachus in suo proposito transmigrandi perseveret, similiter res dubia censebitur, & Superior erit requirendus, secundum Innoc. *nu.* 2. *in fin. vers. Si autem probabiliter*, Hostien. *n.* 15. *in fin. vers. Sin autem*, & Joan. Andr. *num.* 7. *vers. Si aliàs probabiliter.*

Quintò requiritur ut religiosus, qui vult ad arctiorem ordinem transire, petat licentiam à Prælato suo, ut hic patet in vers. *Talis ergò*, & vers. *Quocirca*, scilicet immediato, Nam Prælati sui appellatione non venit Generalis, vel Provincialis, sed Prælatus immediatus ipsius Monasterii, ut probat Feder. de Sen. *cons.* 145. *Joan: Episcopus n.* 6. *post med. vers. Nam appellatione Prælati*, Calder. *cons.* 3. *Quis dicatur Superior professi, per tot. de Regular.* Item in Prælato immediato verificatur ratio illa textus, *ne bonum obedientiæ contemni videatur, ut cap. Si religiosus de elect. lib.* 6. Et hoc videtur sensisse Silvest. *in verb. Religio* 4. *q.* 3. & voluit expresè Lap. *alleg.* 61. *Quidam Francus, aliàs* 62. *num.* 2. *vers. Aliàs autem hoc cessante*, ubi dicit de jure licentiam volentis transire ad aliam religionem spectare ad superiorem immediatum. Allegat in simili Joan. Andr. in *c.* 2. *n.* 1. *in verb. Superiore, de testi. lib.* 6. & Paulum de Eleazariis in Clem. *ult. de elect.* qui dicit solum Abbatem posse dare hanc licentiam morando, & non alium Superiorem, nisi hoc habeat institutio regulæ illius ordinis, vel consuetudo ipsius loci. Quod ipsum voluit idem Lap. *alleg.* 130. *Pro dubii, aliâ* 131. *n.* 1. *vers. Item licentia & n.* 5. *vers. Item etiam ponitur*, ubi similiter ait, Prælatum immediatum conventûs esse Superiorem suum, & ab eo sufficere licentiam petere, nisi aliud habeat consuetudo, vel statuta ordinis. Et in Abbate exemplificat hîc Innoc. *num.* 2. *&* 4. Host. *n.* 15. *circa fin. in vers. Utrum quis velit*, Abb. Antiq. *n.* 2. Joan. Andr. *n.* 7. & alii communiter: Nec requiritur de necessitate, ut licentia petatur à conventu, sed satis est eam petere à Prælato, ut pluribus firmat Archidiac. in *c. Statuimus, n.* 2. 19. *q.* 3. & post eum Bellam. *ibidem n.* 3. Joan. Monach. *in c. Cum singula, n.* 4. *de præbend. lib.* 6. & hîc etiam Philipp. Franc. *in* §. *Prohibemus, n.* 3. Anton. de Butr. *in c. Non est vobis, n. ult. supra eod.* & hîc etiam Abb. *n.* 6. & idem Abb. *in c.* 36
Ea noscitur, n. 4. *de his, quæ fiunt à Prælatus*; licet tutius esset etiam à conventu hanc licentiam postulare, secundum Innoc. *in c. fin. n.* 1. *de renunciat.* cum quo transeunt hîc Host. *n.* 3. Joan. Andr. *n.* 7. Anton. de Butr. *n.* 13. Pro hac opinione inducitur littera hujus textûs, qui in corpore simpliciter loquitur de Prælato, nec ullam facit mentionem de conventu, licet in suprascriptione dicatur Priori, & Conventui Dimoliensi. At idem fortior text. *in c. Si religiosus de elect. lib.* 6. inducendo eum, ut per Archidiaconum *in d. c. Statuimus, n.* 2. 19. *q.* 3.

Nec refragatur text. in eodem *c. Statuimus*, in illis verbis, districtioris religionis obtentu audeat sine Patris, & to- 37
tius Congregationis permissione recedere. Quoniam in tribus vetustis Codicibus legitur, Patris totius Congregationis, & apud Ivonem legitur, Abbatis totius Congregat. & secundum Archid. ubi supra verior est littera, quæ est sine illa copula, & ut clarè colligitur ex *c. Quorumdam*, §. *Volentes, in fin. de elect. lib.* 6.

Similiter non refragantur sequentia verba *d. c. Statuimus*, 38
sine communi litterarum cautione, quæ videntur innuere, ut Prior, & Canonici debeant dare consensum, secundum Hugon. & Turrecrem. *n.* 2. *in fin.* Nam responderi potest ea verba non esse referenda ad consensum Fratrum, sed ad cautionem Prælatorum utriusque Monasterii, ac religiosi transeuntis, nam per litteras dimissorias cautum, & consultum est tam primo Abbati, cujus obedientia non contemnitur, quàm secundo, qui per illas sit certior de bono zelo ejus, qui transit, & vitat periculum restitutionis. Item ipsi religioso, qui de cætero molestari non poterit, secundum ea, quæ dicam infra in secunda quæstione *n.* 52.

Demum non refragatur argumentum à simili, quo utitur 39
in proposito Turrecrem. *in d. c. Statuimus, n.* 2. videlicet, quòd si alienatio rerum Ecclesiasticarum fieri non debet sine consensu Clericorum, utique longè minùs alienatio personarum, ut latiùs dictum est supra *n.* 26. Nam respondetur hanc non esse alienationem personæ, quia religiosus arctatur tantùm ad petendam licentiam transeundi propter bonum obedientiæ, eaque petita, licet non obtenta, dummodò moveatur zelo melioris frugis, transire potest propria autoritate, seu potiùs Spiritûs Sancti sic inspirantis, ut ex Innoc. & Host. dictum est supra *n.* 11. vel secundum Archid. *in d. c. Statuimus n.* 2. *in fin.* 19. *q.* 3. talis non alienatur, sed in melius commutatur autoritate superioris, arg. *c. Scripturæ de voto & c. Pervenit, il secondo de jurejur.* Quis autem sit Superior, ad quem spectet dare licentiam Monacho transeundi ad parem, vel laxiorem religionem, distingue ut dixi in *c. Dilecti supra de renunciet. à n.* 8. *usque ad n.* 36. & quæ sint causæ dispensandi, *à n.* 36. *usque in fin.*

Sextò requiritur, ut petens licentiam sit expresè, vel ta- 40
citè professus, aliàs enim si esset infra annum probationis, transire posset non modo ad quamcumque religionem, sed etiam ad sæculum remeare, absque ulla Superioris licentia petita, vel obtenta, text. est *c. Statuimus, infra eod.* ponderando verb. *Liberè*, id est Superioris licentia minimè requisita, ut hîc dixi *n.* 3. post Abbat, *n.* 2.

Septimò requiritur, ut qui vult transire, licentia petita, 41
licet non obtenta, sit subditus; nam si esset Prælatus exemptus, non posset prælationem dimittere, nec ad strictiorem religionem transire, nisi obtenta licentia à Papa. Et hoc propter vinculum Prælaturæ, secundum Host. *in cap. Illud in princ. infra de Cleric. excomm. ministr.* & Archid. *in c. Si Abbatem ad fin. de elect. lib.* 6. ubi referunt sic per Papam Clementem IV. fuisse determinatum.

Sed tu vide hanc quæstionem plenè examinatam per Joan. 42
Andr. *in c. Cùm non sit, n.* 11. *&* 12. *de regul. jur. lib.*

6. *in Mercurialib.* ubi concludit sub distinctione; nam aut inferior Prælatus habet alium Superiorem citra Papam; & sufficit ut petat licentiam, licet eam non obtineat, quia littera hujus text. *in vers. Illa semper regula*, ponit speciale in Episcopo, ut Prælatum dimittere nequeat sine licentia Papæ; ergò secùs in Prælatis inferioribus, arg. *c. Nonne de præsumpt. ad hoc c. Congregatio* 16. *q. ult.* Aut est immediatè subjectus Papæ & transire non potest, Papa licentiam
43 denegante; sed eo non respondente, valet transitus in sui præjudicium; Papa tamen potest eum revocare. Rationes vide ibi per Joan. Andr. cum quo concordant hîc Henrich. Boich. *n.* 4. Anchar. *n.* 8. in 11. *notab.* & Abb. *n.* 13. Rosell. *in verb. Religio* 4. *n.* 8. Ang. *in verb. Religiosus n.* 35. Silvest. *in ver. Religio* 4. *q.* 3.

44 Octavò, requiritur ut hujusmodi licentia petatur antequam fiat transitus ad secundam religionem, aliàs enim non satisfieret dispositioni hujus Decretalis, quia ubi in aliquo casu exigitur licentia, non sufficit eam petere ex post facto sed à principio est postulanda, ut hîc per Abb. *n.* 1. Rosella *in verbo Religio* 4. *n.* 4. & Angel. *in verb. Religion. n.* 35.

45 Nonò, requiritur ut licentia transeundi petatur cum humilitate & puritate ut hîc patet in vers. *Quocirca*, & per humilitatem excluditur temeritas & præsumptio & per puritatem excluditur levitas & jactura, atque injuria ordinis, secundum Hostien. *n.* 7. *in verb. Humilitate & in verb. Puritate* & Joan. Andr. *n.* 3. *in iisdem verbis.*

46 Decimò, requiritur ut religiosus causam sui transitûs assignet Prælato suo; & hoc innuit hæc littera ibi; Et non fictè, sed verè ad frugem melioris vitæ valeat transmigrare secundum Innoc. *n.* 1. *in verb. Postulandam*, Host. *n.* 8. *in eod. verb.* & Joan. Andr. *n.* 3. *in fin. &* n. 6. Cardin. *n.* 3. *in* 6. *q.* Quòd si causam non assignet, sed simpliciter transeundi licentiam postulet, tunc Prælatus, cui ejus cura commissa est debet ab eo causam quærere cur transire velit, ut dicunt iidem Innoc. *n.* 2. Host. *n.* 15. *in verb. Utrum quis velit*, & Joan. Andr. *n.* 6. *in eod. verb.* & Cardin. *in* 7. *quæst.*

Undecimò, requiritur, ut religiosus petita licentia & cau-
47 sa ut præfertur assignata, non statim discedat, sed expectet debito tempore responsum à Superiore. Qui quis enim debet consilium vel licentiam petere, tenetur debito tempore responsum expectare, *c. Cùm in veteri, ad fin. de elect.* & hîc notant Joan. Andr. *n.* 21. Butr. *n.* 12. Card. *n.* 2. *in* 3. *opposit.* Anchar. *n.* 5. *in* 7. *notab. &* n. 10. *in* 1. *opposit.* &
48 Abb. *n.* 8. *in glos. in verb. Licentia*, Silvest. *in verb. Religio* 4. *q.* 1. *in* 2. *notab.* Debito autem tempore transacto si Superior causam sic assignatam acceptet, tunc religiosus liberè transire poterit. Et idem dicendum si Superior causam audire nolit, vel audit, sed non exaudit vel non respondet, aut respondet, sed non probabiliter, imò notoriè, falsè, vel malè vel injustè vel etiam sine aliqua causa licentiam denegat arg. *l. Nulla differentia ff. de author. tutor.* Nam in iisis omnibus casibus poterit liberè transire, secundum Innoc. *n.* 2. Hostien. *n.* 15. in verb. *Votum quis velit*, & Joan. Andr. *n.* 6. *in eodem verb. &* n. 7. Sin autem Prælatus probabiliter respondeat & Monachus in suo proposito perseveret, tunc est Superior requirendus, secundum eos; & constat ex dictis supra in 4. requisito, *n.* 35. quòd si Superior licentiam denegaverit, nulla causa assignata, debebit subditus causam denegationis requirere; & si Superior negaret rationem reddere, ipsi imputandum esset secundum Innoc. *n.* 4. & latiùs dicam infra, *n.* 56.

Duodecimò, requiritur, ut eidem Prælato constet secun-
49 dam religionem paratam esse illum recipere qui licentiam petit isque rectà se transferat ad secundam religionem, ne detur ipsi occasio vagandi seu apostatandi Innoc. *in c. fin. n.* 2. *de renunt.* ubi dicit Abbatem non debere licentiam dare Monacho suo intrandi religionem arctiorem, nisi primò eam inveniat & secundus Abbas paratus sit eum recipere, & si aliter recedit fugitivus est & apostata, cùm non sit in alicujus obedientia & sequuntur ibi Host. *n.* 3. Joan. Andr. *n.* 7. Butr. *n.* 9 Cardin. *n.* 2. *q.* 3. & Abb. *num.* 4. Joan. Monach. *in c. Cùm singula nu.* 5. *de præbend. lib.* 6. ubi etiam Anchar. *n.* 2. & hodiè est expressum in decretis S. Congregationis Concilii de Regularibus apostatis & ejectis in §. 3. *Bullar. tom.* 4. *pag.* 266.

Decimò tertiò requiruntur litteræ dimissoriæ Abbatis primi
50 Monasterii, sine quibus secundus Abbas non debet Monachum
51 recipere, ut *c. Statuimus* 19. *q.* 3. Quòd si absque litteris hujusmodi veniat, debet Priorem Abbatem consulere; qui si fateatur eum licentiasse aut licentiam denegasse, nullam vel manifestè injustam causam assignans, tunc secundus Abbas eum securè recipiat. Idem si assignet causam justam quam tamen constet notoriè falsam esse. Si verò justam proponat & dubiam, tametsi Monachus incontinenti coram secundo Abbate paratus sit probare ipsam esse falsam; tamen non spectat ad secundum Abbatem hujusmodi probationem recipere, imò tenetur Monachum ad Priorem Abbatem remittere vel ad Superiorem ipsius primi Abbatis vel ipsemet Monachus illum adeat & coram eo quærimoniam exponat de licentia denegata; & ita hîc formaliter notant Innoc. *n.* 5. Host. *n.* 17. Joan. Andr. *n.* 13. Card. *q.* 17. 18. *&* 19. & Anchar. *n.* 13.

His ergò requisitis concurrentibus Religiosus turò transire poterit ad arctiorem, petità licèt non obtentâ licentiâ; non tamen censebitur plenè transitus: ita ut ad primam redire non valeat, nisi postquam in secunda religione peracto probationis anno expressè vel tacitè professionem emiserit, ut tusè probavi *in c. ad Apostolicam à n.* 34. *usque in finem supra eodem.*

Successivè quæro, si Regularis transierit ad arctiorem 52
Ordinem, non petità Superioris licentiâ; an transitus sit irritus, ita ut Regularis ad primum Ordinem revocari possit.

Si transierit ex temeritate seu levitate, non autem desi- 53
derio perfectioris, seu zelo sanctioris vitæ, planum est transitum ad secundam Religionem & professionem in ea emissam non valere, ut per Abbatem *cons.* 95. *n.* 2. *lib.* 1. Rosell. in verbo *Religio* 4. *n.* 6. ubi expressè dicunt non valere hunc transitum; & loquuntur de professo in secunda religione; qui propterea proprià autoritate tenetur redire ad primam; & reddunt rationem, quia etsi variatum sit sententiis in articulo; an transiens bono zelo non petità licentiâ revocari possit, conveniunt tamen omnes eum revocandum fore quandò transivit ex causa temeritatis vel levitatis; & in hoc casu intelligi debet textus *in c. Mandamus* 19. *q.* 5. secundum Raimundum in summa *de transiat. Cleric. prope finem* relatum hîc ab Archid. in fine; & fuit sententia Innoc. hîc *n.* 4. vers. *Hæc tamen.* Ait enim. Si Monachus malitiosè transeat & sine justa causa, licèt Ordinem servaverit debitum in petitione licentiæ quæ sibi denegata fuit, tamen Abbas Monachum suum requirere poterit, etiamsi non appellaverit, arg. *c. Fraternitatem suprà de sepult. & c. intelleximus de ætate & qualitate*, ubi Monachus transiens potest redire ad primum Monasterium, ergò multò fortiùs potest revocari per Abbatem; & ita punietur Monachus qui sine causa transivit, cùm graviter dereliquerit. Hæc Innoc. cum quo concordant Host. *n.* 16. in verbo *Judicio relinquendum.*

Verùm si transierit ex melioris frugis licentiâ non petità: 54
tunc sunt opiniones glossæ hîc in verbo *licentiam postulaverit*: magis propendit in eam sententiam, ut non sit revocandus per id quod habetur in hoc *c.* in fine hîc, Mandamus quòd super eo quod de corde puro & conscientiâ bonâ & fide non fictâ fecisse dignoscitur, cum nullatenùs molestetis. Verùm hæc littera nihil facit, quia Monachus transivit, licentiâ petità, 55
licèt non obtentâ. Ejusdem sententiæ sunt Petrus de Sampsone & Abbas Antiquus *n.* 2. in verbo *puritate*, dum dicunt hujusmodi licentiam migrandi ad strictiorem Ordinem à Monacho perendam esse ex honestate; non autem ex necessitate, quia cùm sit à lege publica absolutus, liberè poterit transire. Hi enim procul dubio sentiunt Monachum revocari non posse ex eo quòd licentiam non postulaverit. Quin imò subdit Petrus per autoritates in textu inductas de Spiritu Dei hoc servari, ut ad strictiorem transiens non petat licentiam, ut refert Joannes Andreas *n.* 5. in verbo *puritate*; & pro hac opinione videtur textus *in c. Sanè supra eodem*, ubi de Canonico Regulari qui transierat ad Monasterium Monachorum strictioris Ordinis, textus dicit ipsum in eodem loco cum pura conscientia remanere permittas.

In oppositum videtur textus *in d. c. Mandamus* 19. *q.* 3. ubi interdicitur ne Canonicus Regularis transeat ad Monachos & sic ad strictiorem religionem, ut *c. Quòd Dei timorem de statu Monach.* & contrarium attentans jubetur ad primum Ordinem redire ac punitur in eo, ut deinceps memorialem cuculam deferat & ultimus in Choro maneat; & expone memorialem, id est in memoriam suæ transgressionis; & verecundiam sui delicti & metum aliorum, secundum Hugon. Archid. & Turrecrem. & glossa hîc in verbo *Monachos*, intelligit hunc textum in Canonico qui transivit non ex causa levitatis, sed licentiâ non petitâ; & ideò cogitur redire & subdit non obstare textum *in d. c. Sanè supra eodem*, quia hîc dicit permittas; & sic est dispensatio, vel hîc fuit petita licentia secundum Host. hîc *n.* 9. vers. *Tu dicas contrarium*; & in hac opinione residet glossa prælegata & Archid. *in d. c. Mandamus*, quam etiam tenet glossa ult. & Innoc. *in c. Intelleximus suprà de ætat. & qualit.* & idem Innoc. hîc *n.* 4. 56
qui ponit tres casus, in quibus Monachus potest ad primum ordinem revocari. Primus est quando sine licentia petita transivit. Secundus quando transivit licentia petita sed denegata ex justa causa. Tertius, quando transivit licentia petita & denegata, cùm sufficiat superiori licentiam denegare, & ad subditum pertineat causam denegationis requirere; & tunc si Superior denegaret reddere rationem, ipsi imputandum esset, arg. §. *Ecce* 30. *distinct.* & in his casibus secundum Innoc. competit Abbati rei vendicatio, vel condi-

tio ex canone, vel officium judicis. Idem firmat Hostien *hic num. 9. vers. Tu dicas contrarium* & movetur tum per dictum *cap. Mandamus*; tum per text. nostrum à contrario sensu ibi, licentiam postulaverit, nec non ibi, quia sicut subditus. Idemque putat verius Joan. Andr. *n. 21. vers. Quod puto verius per vers. Quocirca* & subdit se ita vidisse pronuntiari, sequitur Roman. *cons. 341. circa primum, num. 3. vers. Tertiò verò*, dicens posse hoc casu Abbatem nobile judicis officium implorare & revocare Monachum suum, qui justa causa, motus transivit ad arctiorem religionem non perita licentia. Subdens hoc tenere communiter ferè omnes Doctores in hoc cap. Sed & Abb. *hic num. 10.* dicit hoc tenere communiter moderniores *& in d. cons. 95. nu. 2. vers. Licet etiam gloss.* ubi reprobans gloss. & Goffredum hic dicit Joan. Andr. & communiter omnes Doctores; & latè
57 Butrium tenere quod indistinctè quomodocumque religiosus transeat ad strictiorem religionem non petita licentia etiam non ex animi levitate, teneatur redire ad primam, cùm non valuerit aliquo modo transitus ex quibus patet ab hac opinione recedendum non esse, tum quia eam sequuntur Doctores ferè omnes; tum quia servatur in practica & est etiam de jure verior: nam recedens à sua religione non petita licentia Superioris contemnit bonum obedientiæ, & ideò non præsumitur motus afflatu Spiritûs Sancti, sed potiùs ex animi levitate, secundum Hostiensem *numero decimo quinto in verbo, Bonum obedientiæ* Henricum Boich. *num. octavo* & Abbatem *numero decimo*, Lapus *allegat. 130. aliàs*
58 135. *n. 2.* meritò est revocandus. Nec obstat si dicatur, ad quod valet iste rigor, cùm restitutus ad primam, statim possit licentiam petere, & redire ad secundam? Nam ut respondet Joan. Andr. *hic n. 21. vers. Et sic dicas*, satis est, quod satisfit juri requirenti, ut licentiam petat; & allegat simile *in cap. Ad petitionem, de accusation.* & in Clem. *Quia regulares de supplen. neglig. Prælat.* Item inducit simile, nam videmus inordinata electione, vel petitione repulsa, admitti aliam ordinatam de eodem & super eodem, ut *c. Super eo, & c. Innotuit in fin. de elect. c. final. de renunc. & c. Examinata de judic.* Faciunt notata *in cap. Cùm quid de reg. jur. lib. 6.* Præterea posset reversus ad primam hic manere mutato proposito, *c. Ex parte de temp. ordinat. & c. Intelleximus de ætat. & qualitat.* Facit secundum eum, quod ipse notat *in c. Tua super gloss. prima de sponsalib.* & cum prædictis junge quæ in hac ipsa quæstione dixi *in c. Non est vobis à n. 29. usque in fin. supra eod.*

Ad motivum Petri & Abbatis Antiqui, quòd licentia peti
59 debeat de honestate tantùm, & quòd non sit in usu eam petere. Respondet Joan. Andr. *hic n. 5.* hoc esse falsum, & se vidisse contrarium servari, & ver. *Debet*, hic positum ex propria significatione necessitatem importat, ut notat glos. *in l. Sæpè in verb. Necessitatem ff. de offic. Præsidis*, Felin. *in c. Nam concupiscentiam n. 6.* & hic etiam Alex. de Nævo *n. 25. de Constitut.*

Sed apud quem morabitur Monachus hac lite pendente, 60
qui dicit se transisse ad Ordinem arctiorem & licentiam injustè denegatam, Abbate in contrarium asserente, Respondet Host. hic *n. 16. circa medium*, vers. *Sed apud quem*; quòd etsi innocentius videatur hic notasse contrarium, tamen Monachus morari debet apud Monasterium ad quod transivit, tum quia reus est. tum quia ipsum Monasterium quasi possessionem ipsius habet, arg. leg. final. *cod. de rei vindic.*, lege *Lite ordinatâ, cod. de liberal. caus.* & lege *ordinatâ lite, ff. eod.* & ejus quod legitur & notatur *in c. ex litteris suprà de prob.* & cum opinione Host. concordant Abbas hic *n. 5.* & communiter Doctores.

Ultimò quæro pro complemento materiæ, an dispositio 61
hujus Decretalis vendicet sibi locum in Monialibus; adeò ut liceat eis de uno Monasterio transire ad aliud strictioris observantiæ, licentiâ Superioris petitâ, licèt non obtentâ, Jure communi inspecto absolutum est id licere, ut *c. Virgines 20. q. 4.* ubi sic legitur: *Virgines Sacræ si pro lucro animæ suæ propter districtiorem vitam ad aliud Monasterium pergere disposuerint ibique commanere decreverint, Sinodus concedit.* Refertur à Divo Thoma *in 2. 2. quæstione 189. articulo octavo*, vers. *Sed contra est* & ad hoc sufficere licentiam petitam sentit ibi glos. 1. dum allegat hoc capitulum Archid. Bellam. & Turrecr. licet Hugo aliter intelligat illud *c. Virgines*, ut ibi per Turrecr. *in princ.* nec hujusmodi facultas sublata fuit ex perpetua clausura, quam Monialibus indixit Bonifac. VIII. *in c. Periculoso de stat. regul. lib. 6.* & consequenter, nec à Concilio Tridentino Constitutionem Bonifacii innovante *in cap. 5. sess. 25. de Regular.* ut illic notat gloss. *in verb. Perpetua*, dicens illam Decretalem non tollere quin Moniales possint si velint ad strictiorem religionem humilitatis & puritatis causa transire quin petita licentia, ut hic. Item una Monialis ad regimen alterius Monasterii possit assumi, *cap. Nullus de elect. lib. 6.* semper enim erunt in clausura. Et cum gloss. concordant ibi Archidiacon. *n. 1. in ver. Perpetua* & Gem. *n. 11.* Abb. *in cap. fin. n. 7. de stat. Monach.* Silvest. *in ver. Religio 4. q. 16. dist. 2.*

Verùm hodiè quidquid contra scripserit Thom. Sanchez 62
& alii ab eo citati *super Decalogo tom. 2. lib. 9. cap. 7. num. 5. & 6.* tenendum est hanc facultatem fuisse Monialibus ademptam ex motu proprio Pii V. *incipien. Decori*, super clausula Monialium ut scripsi *in c. Recolentes numer. 48. & 49. infra de stat. Monach.* ubi etiam latissimè examinavi an tota religio vel domus religiosa possit se ad arctiorem religionem transferre *à n. 10. usque ad n. 54.*

DE REGULARIBUS

Idem Innocentius III. Abbati Affligen. & Magistro R. & G. Canonicos Trajectien.

CAPUT XX.

CONsulti sumus frequenter à multis, utrum is, qui Monasterium ingressus est, habitum sumendo novitii, si ante professionem emissam infra tempus probationis exire voluerit, licitè possit absque apostasiæ nota vel noxa, præsertim cum debita morum correctione ad sæculum remeare. Licèt autem super hoc senserint diversi diversa, nos tamen credimus distinguendum, utrum is qui convertitur, proposuerit absolutè vitam mutare, ut sub habitu regulari omnipotenti Deo de cætero famuletur, an conditionaliter experiri observantiam regularem, ut ita demum si (infra annum) sibi placuerit, profiteatur ordinis disciplinam, aut si fortè non placuerit, moribus emendatus ad statum pristinum revertatur. In primo casu debet, ut regulariter vivat, ad laxiorem saltem regulam pertransire. In secundo potest ad sæculum, non tamen ut vivat sæcularitèr, remeare. Ut ergò quæ sit ejus intentio pleniùs agnoscatur, propositum suum in principio protestetur.

SUMMARIUM.

1 QUi *ad Monasterium convertitur habitum sumendo novitii, potest infra annum ad sæculum redire, nisi appareat eum voluisse vitam mutare omninò.*
2 *Habitus religionis triplex.*
3 *Apostata à religione est infamis.*
4 *Verbum*, Credo, *à legislatore prolatum non importat opinionem, sed veritatem.*
5 *Interfecta duo quandoque faciunt unum perfectum.*
6 *Obligatio ad religionem in genere quibus modis inducatur, & n. 44. & 50.*
7 *Obligatus ad religionem in genere per susceptionem habitûs novitiorum cum proposito mutandi vitam potest ad laxiorem ordinem pertransire, & num. 29.*
8 *Novitius ad sæculum rediens non debet vivere sæcularitèr, idest dissolutè.*
9 *Potest tamen vestes sæculares deferre, & uxorem ducere.*
10 *Si tamen vestes cum quibus intravit, essent nimis lasciviæ honestum esset ut illas deponeret.*
11 *Protestatio declarat animum protestantis in facto multipliciter intelligibili.*
12 *Protestatio non proficit nisi sit contemporanea actûs gesti.*
13 *Propositum absolutè vitam mutandi cum susceptione habitûs probationis, an tacitam professionem inducat impediens Matrimonium contrahendum & dirimens post contractum, & num. seqq. usque ad num. 44.*
14 *Referuntur autoritates, & fundamenta pro prima opinione.*
15 *Intellectus c.* Litteraturam. de voto. *& n. 20.*
16 *Votum necessariò requirit deliberationem, propositum, & promissionem, & n. seq.*
Quæ tamen sufficiunt implicita, & præsumpta, num. 18.
17 *Votum quid sit.*
18 *Propositum mutandi vitam quale esse debeat ut obligationem inducat.*
19 *Referuntur Autores, & fundamenta pro secunda opinione.*
20 *Propositum mutandi vitam cum susceptione habitûs novitiatus esse votum simplex quibus argumentis probetur.*
21 *Propositum in jure multoties accipitur pro voto solemni.*
22 *Propositum mutandi vitam pro susceptione habitûs probationis, quibus fundamentis ostendatur non esse votum solemne.*
Intellectus c. Statuimus, de regul. & c. non solum eod. tit. lib. 6. *ibid. & n. 32. 33. & 52.*
23 *Habitum probationis assumens in dubio non præsumitur velle profiteri, sed tantùm probare austeritatem religionis.*
24 *Votum quando dicatur solemne ad effectum dirimendi Matrimonium post contractum.*
25 *Referuntur Autores pro tertia opinione Canonistarum.*
26 *Professio tacita obligans ad religionem in genere dirimit Matrimonium tam priùs contractum, & non consummatum, quàm post contractum & consummatum. & n. seq.*
27 *Proponere absolutè vitam mutare quid sit.*
28 *Bona professi in genere generalissimo sunt religioni in genere arbitrio Episcopi distribuenda.*
29 *Propositum mutandi vitam absolutè cum susceptione habitûs probationis esse votum solemne quibus fundamentis probetur.*
Intellectus hujus c. ibidem, & n. seqq.
30 *Ecclesia non potest justè obligare quemquam invitum ad religionem in genere.*
31 Dictio, saltem, *est subsidiaria.*
34 *Intellectus* c. Beneficium de regul. lib. 6.
Beneficium Novitii vacat per propositum mutandi vitam absolutè, ibid.
35 *Intellectus* c. Gonsaldus 17. q. 2.
Beneficium non vacat per votum Religionis nisi illud sit solemne ibid.
36 *Obligatio ad religionem in genere per susceptionem habitûs professorum non oritur ex voto simplici, sed ex tacita professione.*
37 *Habitus professorum extra Monasterium assumptus tacitam professionem non inducit.*
38 *Fallit si præcesserit votum continentiæ.*
39 *Votum simplex alicujus ex substantialibus Monachatus solemnizatur per susceptionem habitûs probationis.*
40 *Propositum mutandi vitam absolutè non præsumitur nisi competentibus indiciis ostendatur, & quæ sint hujusmodi indicia.*
41 *Testamentum an inducat sufficientem probationem propositi mutandi vitam.*
42 *Propositum mutandi vitam an post Concilium Tridentinum solemnizetur per susceptionem habitûs probationis, & n. seq. & n. 55.*
Novitius ex voto religionem ingressus profiteri non potest ante annum decimum sextum completum, nec infra annum probationis, ibidem.
43 *Novitius, qui per annum gestavit habitum probationis, & postea proposuit absolutè vitam mutare, an censeatur tacitè professus.*